

Халкъгъа къуллукъ этивде – 30 йыл

Дагъыстанны Халкъ Жыйыныны 30 йыллыгына багъышлангъан шатлыкъ – оьтген жуманы инг де эсде къалар агъвалаты деп гьисаплама ярай. Депутатланы юбилейи булан Россияны Президентини Администрациясыны Ёлбашчысыны орнунбасары Магъамматсалам Магъамматов, Дагъыстанны Башчысы Сергей Меликов, Федерал Жыйынны Дагъыстандан йиберилен сенатору Ильяс Умаханов, Къыргыз ва Азербайжан республикаланы делегатлары къутладылар.

Шатлы жыйын депутатланы оьтген йыллардагъы ишин суратлайгъан фильмге къаравдан башланды.

Биринчилей болуп Магъамматсалам Магъамматов Россияны Президенти В.Путинни къутлав кагъызын охуду.

«Дагъыстанны парламенти оьзюню ишини баш йылларындан тутуп экономикадагъы, савлукъ сакълавдагъы, маданиятдагъы, адамланы яшавлукъ гьалларын яхшылашдырагъан ишлени закон ёлуна салывгъа яхшы тергев берди. Депутатланы инг де аслу иши – шо къыйынлы йылларда

олар халкъны бирикдирме болгъанлыкъда, инг башлап тарыкълы ишлени ва масъалаланы алгъа салып тийишли кюйде чечгенликде. Дагъы да айтсам, олар Дагъыстанны, шону булан Россияны да бирлигин сакълама болдулар. Халкъара террорчулагъа тийишли къаршылыкъ билдирди ва миллетара дослукъну беклешдирме бажарды.

Энниден сонг да оьзлени топурагъына ва элине сювюн сакълажакъгъа ва ерли гьакимлик къурумлар булан халкъны яшавун яхшылашдырмакъ учун гьаракат этежекге инанаман», – деп

язылгъан къутлав кагъызда.

Сонг М.Магъамматов оьзюню республика парламентде ишлеген йылларын ва шонда алгъан сынаву гележек ишлеринде тарыкълы болгъанны эсгерди. Халкъ Жыйын оьзюню ишинде законлукъ ёлларындан къайры да, милли аралыкъланы ва дослукъну болдурувгъа да аслам тергев этгенни айтды. 1999-нчу йыллардагъы халкъара террорчулагъа къаршы турувда депутатланы къошумун да эсгерди.

Дагъыстанны башчысы С. Меликов парламентни 30 йыллыгы булан къутлады ва 16 депутатгъа савгъатлар тапшурду. Депутат Расим Гъажиагъаев ва Ислам Гьусейханов жыйында ёкъ эдилер, олар хас асгер гьаракатда ортакъчылыкъ этелер. Муна Ватанына гьалал къуллукъ этивню уьлгюсю. Бир чола болгъандокъ, олагъа Дагъыстанны Башчысы С.Меликов «Гьерсетген къочакълыгы учун» деген медаллар тапшуражакъгъы гьакъда да айтылды.

Россияны Пачалыкъ Думасыны председатели Вячеслав Володин йиберген къутлав кагъызыны

Пачалыкъ Думаны депутаты Нурбагъанд Нурбагъандов охуду.

Дагъыстанны Халкъ Жыйыны 18 апрелде 1995-нчи йыл къурулгъан ва оьтген 30 йылгъы ёлу тынч болмагъан.

– Оьтген йылланы ичинде депутатлар оьзлени къыйынлы иши, гьакъыллы ою ва ишине берилгенлиги булан законлу органны мекенли этип къурма бажарды, – деди жыйылгъанланы алдында сёйлей туруп Дагъыстанны Халкъ Жыйыныны председатели Заур Аскендеров. – Артгъа бурулуп къарасакъ да, уялма зат ёкъ, депутатлар ва парламент оьзлени тийишли кюйде тутгъан ва лайыкълы ёл этген.

30 йыл – юбилей тюгюл, о биз оьсгенни, жаваплыкъ артгъаны ва гьалиги талаплагъа жавап берме гьазир экенни гьерсетеген санав. Бугюнлерде бизин парламент бир ойгъа – адамланы яшавун яхшылашдырывгъа ишлейген бир гюч.

Жыйынны ахырында жыйылгъанлагъа уллу концерт программа гьерсетилди.

Гебек КЪОНАКЪБИЕВ.

Уьстюнлюкню асгерчилери: Ильяс Къазиханов

Ильяс Къазиханов
УЛЛУ ВАТАН ДАВНУ ОРТАКЪЧЫСЫ

Йыл сайын Уллу Ватан давну ортакъчыларыны санаву кемий. Кебюсю районларда чы бирев де къалмагъан. 2024-нчу йыл июн айны орталарында 101 чагъындагъы Ильяс Къазиханов да гечинди.

И.Къазиханов 1923-нчу йыл Тебен Къазанышда тувгъан. 18 йыллыкъ чагъында фронтгъа чакъырылгъан. Тбилисидеги артиллерия училищени битдирген ва лейтенант чин алгъан къумукъ уланыбыз Темиркъазыкъ Кавказ фронт булан Кавказдагъы ва Къубандагъы давларда ортакъчылыкъ этген. Сонг ол 3-нчу Украина фронтгъа чыгъарыла ва Украинаны, Болгарияны, Югославияны, Венгрияны ва Чехословакияны немислерден азат этивде ортакъчылыкъ этген. И.Къазиханов Япония булангъы давну ортакъчысы да дюр. Шондан сонг да ол 10 йыллар

асгерде къуллукъ этип тургъан.

Дав йылларда гьерсетген къочакълыгы учун эки керен Ватан давну 2 даражалы, Къызыл Юлдуз орденлер ва 2 керен «Дагдагъы гьаракаты учун» деген ва башгъа 20 медаллар булан савгъатлангъан.

Давдан сонггъу йылларда Дагъыстанны маданият ва юрт хозяйство министрликлеринде ишлеп тургъан.

Элини аманлыгъын сакълава жанын-къанын аямай дав этген фронтовиклеге даим де макътав.

Бизин маълумат.

«Гиччи Ватан – Россияны гючю»

21-23-нчы апрелде Москвада «Гиччи Ватан – Россияны гючю» деген II Бютюнроссия муниципал форум оьтгерилди. Шонда Дагъыстанны делегациясы да ортакъчылыкъ этди.

Башында Магъачкъаланы башчысы Юсуп Умавов да булан Къурах, Магъарамкент, Хасавюрт, Хумторкъали районланы башчылары Замир Азизов, Фарид Агъматов, Арсланбек Алибеков, Айнутдин Зи-

явутдинов ва башгъаланы ортакъчылыкъ этди.

Ерли муниципал къурулувланы оьсювюню Бютюнроссия ассоциациясы сиптечи болгъан форумда бизнесни, жамият къуллукъчуланы ва экспертлени бёлгюю бири-

гип иш гёрдюлер.

Форумну ортакъчылары муниципал къурулувланы оьсювюню не къайда да болдурмакъны арагъа салып ойлашды, шо ишде яхшы натижалагъа етгенлени сынаву булан таныш болду ва пикру алышдырды.

Дагъыстанны делегациясы инг де тарыкълы. «Сана алмашыны: пачалыкъ ва ерли муниципал къурулув», «Оьсювню ёллары: территорияланы агъамиятлы къолла» ва «Яшавну янгы янлары: яшавлукъ уй, онгайлыкълар, адамны яшавун енгилешдирив» деген пикру алышдырыв сессияларда да ортакъчылыкъ этди.

Форумда республикагъа инвестиция маялары барланы чакъырыв масъалалагъа да къаралгъан.

Бизин маълумат.

Ташгъын гетер, таш къалар

Табиатны гъалларына ювукъдан тюшюмесе елни, сувну ва отну балагъларыны натижасында болагъан тас этивлерден къутулмагъа къыйын. Адамлар эс тапгъанлы уьстде атлары эсгерилген табиат гючлени алдын къыркъып оьсюне ий этмеге къаст этген.

Гъалиги заманда да бизин республикабызда сувну, елни, гюнню гючю булан ишлейген электрик станцияланы къурувгъа айрыча тергев бакъдырыла. Тек не этерсен, гючлю явунлардан сонг айлана якъдагъы авлакъланы, шагъарланы ва юртланы сув алывлар давам этилине...

Магъачкъалада, Дербентде артдагъы йылларда болгъан сув алывланы, сюрлюгювлени натижасында болгъан тас

этивлерден гъали де толу кюйде дарс алынмагъаны бу йылны апрель айыны 15-16-нчы гюнлеринде болгъан гючлю янгур явунлардан сонг ачыкъ болуп гёрюндю.

Дагъыстанны къыбла боюндагъы Ахты, Догузпара районларда йимик тахшагъарыбызда да ташгъынлар орамланы, ёлланы, электрик линияланы ва шолай да яшавлукъ уйлени зараландырды.

Дагъысын айтмай къой-

сакъ да, Магъачкъаланы Киров районунда 113 яшавлукъ уйлерде яшайгъан 350-ге ювукъ адамны заманлыкъгъа башгъа ерге гечюрмеге тюшдю.

Бугюнлерде тахшагъарны дазуларыны ичинде 18 миллион манатны къадарында болгъан заралны алдын алмакъ учун чаралар гёрюле. Айтмагъа сюегеник, ярты-ярым чаралар булан гележекде де болма имканлы табиат балагъланы алдын алмакъ учун республикабызны юртларында ва шагъарларында толу гъазирлик гёрмесе бажарылмайгъаны оьтген сынавларда да ачыкъ болуп гёрюне.

Къ. КЪАРАЕВ.

Тез болагъан картоп чачылгъан

Бизин республикада картопну оьсдюрювню лап уллу проектлеринден бириси Уьчгент юрта яшавгъа чыгъарылажакъ. Юрт хозияство ва сурсат министрни биринчи заместители Шарип Шарипов Хумторкъали районну юрт хозияство управленийсини начальниги Магъаммат Агъаев булан бирче картоп чачыв ишлени барышын тергеп чыкъды. Проектни сиптечилери топуракъны химия анализлерин алгъан сонг, къайсы кюйлевючлер ярайгъанын токъташдырып, 60 гектар ерге чачмагъа башлады.

Шу проектге гёре картоп чачылагъан майданланы яртысында тамчы сугъарывну къоллажакъ, къалгъан яртысы буса, накъыраны къайдасында янгур болуп себеленеген сув булан сугъарылажакъ. «Биз сугъарывну эки де къайдасын тенглешдирив къарамагъа сюебиз ва ювукъ заманны ичинде картопну чачыв майданларын 200 гектаргъа етишдирме хыялыбыз бар. Хумтор-

къали районда картопну оьсдюрге яхшы шартлар яратылгъан. Шону

учун, бары да агротехника ишлени оьз заманында оьтгермеге къаст этебиз», – деди проектни яшавгъа чыгъарагъанлар. Юрт хозияство ва сурсат министрни биринчи заместители Шарип Шарипов эсгерген кюйде, агротехника чаралар топуракъны сан янлы чачывгъа гъазирлегени ва чачылагъан урлукъну сан янлысы къолланагъаны гёзге гёрюнюп тура. Ол айтагъан кюйде, Сарихум тавну ювугъундагъы топуракълар тез болагъан ашамлыкъ малланы, ону ичинде картопну да, оьсдюрге онгайлыкълар тувдура.

Жават ЗАКАВОВ.

СУРАТДА: топуракъны саны тергеле.

Юртну янгы башчысы

Оьркъазанышлы Агъматов Абдулла Агъматович Украина бойда юрюлеген хас асгер гъаракатны ортакъчысы. Гъали-гъалилерде ол юрт жыйынны депутатларыны таклифи булан юртну башчысыны къуллугъуна сайлангъан. Абдулла армияда къуллукъ этме чагъы етишгенде Новосибирск шагъарда асгер борчларын кютген. Сонггъа таба контракт къуллугъуна байланып Мычыгъыш Республикада террористлеге къаршы иш гёрюп чалышгъан.

2022-нчи йыл Украина бойда хас асгер гъаракат башланып турагъан вакътиде ол шонда ортакъчылыкъ этмекни ва ёлдашлары булан бирликде Ватанын якъламакъны тийишли гёрген. Сегиз айны узагъында ол хас асгер гъаракат юрюлеген бойларда алдына салынгъан жаваплы тапшурувланы намусу булан кютюп тургъан.

Ата юртуна къайтгъанда Абдулла Агъматов Оьркъазаныш юртну башчысы болмакъ учунгъу сайлавлагъа оьсюню кан-

дидатурасын салгъан ва бир тавушдан юртну янгы башчысы этилип сайлангъан.

Гъали Абдулланы алдында уллу ва жаваплы борчлар токътагъан. Юртлуларына онгайлы яшавлукъ шартлар болдурмакъ булан бирге, оланы милли адатларын, маданият мердешлерин сакълап, узатып, оьсдюрюп чалышмакъ, оьзге тюрлю оьрчген масъалаларын артгъа салмайлы чечмек де гёз алгъа тугула.

Казим КАЗИМОВ.

Чингиз Айтматовну дагъыстанлылар да сюе

Гъали-гъалилерде Дагъыстанны Милли китапханасында белгили совет язывчу Чингиз Айтматовну бюстуну ачылывуна багъышлангъан жыйын болду. Шо чарада Дагъыстанны Халкъ Жыйыныны Председатели Завур Аскендеров, Къыргъыш Республиканы халкъ ассамблеясыны советини председатели Алмамбет Матубрайимов, язывчуну уланы Элдар Айтматов башгъа жамият, пачалыкъ чалышывчулар ортакъчылыкъ этди.

– Чингиз Айтматовну Дагъыстанда эпсиз кюйде сюе, – деди оьсюню сёйлевюнде Завур Аскендеров. – Ол янгыз къыргъызланы язывчусу тюгюл, ону аты савлай Совет Союзгъа ва дюньягъа айтылгъан. Чингиз Айтматов да, белгили дагъыстанлы шаир Расул Гъамзатов да Дагъыстан ва Къыргъыш Республиканы арасындагъы дослукъну артдырмакъ учун кеп иш этген. Олар бир-биринде язывчуланы да алып кеп керенлер къонакълыкъда болгъанлар ва къужурлу ёлугъувлар оьтгергенлер.

Алмамбет Матубрайимов эки де республиканы арасындагъы дослукъну эсгере туруп, тавлар элинде бюстну ачмакълыкъ янгыз абур тюгюл, шо бир-биревню арасындагъы дослукъну юрютювню кепюрюн ачыв экенин айтгъан.

– Инчесаниятны дазулары болмай. Бизин сююм-

лю язывчубуз Чингиз Айтматов шону гёрсетген, ону асарларыны инг де яхшы яны – бизин бир-бирев булан дослукъда яшама, гъар адамны яхшы янын эслеп турма уйрете, – деди Алмамбет Матубрайимов. – Ону булай айтагъан сёзю бар эди: «Халкъланы дослукъу – эки сёз тюгюл, паракат яшавлукъ учун инг тарыкълы хасият». Бугюнлерде де шо сёзлер оьсюню гючюн тас этмеген.

Завур Аскендеровгъа ол медаль ва милли опуракълар, китаплар савгъат этди. Шолай да ол Милли китапханагъа да савгъатлар берди.

Завур Асегович къонакъланы да бош къоймады, олагъа Дагъыстанны Халкъ Жыйыныны Председателини сагъатын савгъат этди ва дос-аралыкълар дагъы бек болажакъгъа умут этегенин билдирди.

Бизин мухбирибиз.

Солтан ГЪАМЗАЕВ:

«Жалалутдин Къоркъмасовгъа эсделик бугюнлеге ерли салынмагъаны гъайсызлыкъ»

Солтан Гъамзаев Россия Федерацияны Пачалыкъ Думасыны депутатларыны арасында инг де белгилерини бириси. Ол гъар тюрлю маълумат къуралларда аты ва чалышыву эсгерилеген депутатланы арасында 3-нчю ерде. Муна бугюнлерде депутат «Дагестан» деген маълумат агентлигинде 2024-нчю йылда ва бу йылны 1-нчи кварталында этилген ишлеге байлавлу маълумат къуралланы вакиллери булан елугъуп гысап берив прес-конференция оьтгерди.

Депутат эсгерген кюйде, ватандашлардан гелеген арзалар 17 процентге артгъан. Шо буса халкъны огъар инанывун исбат эте. Оьзюню янындан буса ол ватандашланы инамлыгъын къастлы чалышыву булан гертилемекни гъайында.

Ол оьтген йылдан гъалиге ерлерде 6 гезик ватандашланы къабул этген. 338 санава гелген аразаланы арасында бугюнлеге ерли 175-си чечилген. Къалгъанлары да тийишли болжалгъа ва шартлагъа гере чечилмеге гез алгъа тутулгъан.

Ватандашланы арзаларыны арасында медицина кеме, хас асгер гъаракатны ортакъчыларыны масъалалары, юристлик кеме, ерлердеги инфраструктура масъалалар ва башгъалары бар.

Онлайн арзалар буса 1416-гъа етишген. Шоланы кёбюсю законсуз кюйде эсиртеген ичкилени сатыв булан байлавлу.

Солтан Гъамзаев оьзюню сёйлевюнде Дагъыстан

Республиканы Башчысы Сергей Меликовну чалышывуну, айрыча алгъанда хас асгер гъаракатны ортакъчыларыны, оланы агълюлерине этилген кемеки ва якълаву гъакъында да эсгерди:

– Мен бары да федерал майданларда шо гъакъда билдиремен. Сергей Алимович, герти эргиши, офицер гысапда хас асгер гъаракатда жанын къурбан этген ювукъ адамлары булангъы агълюлер булан елугъа. Гъарисини масъалаларын чече, кемеке эте.

Ол шо гъаракатда жан берген игитлени аналарыны, къатынларыны яратывчу чалышывуну гъакъында, айрыча алгъанда «Эсделик бавну» проектлерин де эсгерди.

Оьзю де ара бёлмей дегенлей фронтгъа рагъмулу кемеке ийбере. Бу йылны башындан гъалиге ерли 110 тонна гъар тюрлю маллар етишдирилген. Ондан къайры да артдагъы 3 айны ичинде хас асгер гъаракатны ортакъчыларыны ва оланы агълюлерини 45

тюрлю масъаласын чечген.

С. Гъамзаев, Магъачкъалада артда явгъан янгурунаны натижасында тахшагъарны орамларын да болгъан сув алывланы гъакъында журналистлени соравларына жавап бере туруп булай деди:

– Бираз кёп явгъан янгуру таби баллагъа айлана. Ватандашланы янындан шагъар гъакимият къурумлагъа этеген оьпкелевлери, айыплары себепсиз тююл. Четимликлени тергевню тюрлю бюнде сакълап турмай, заманында чечмеге герек. Янгуру сувланы алып гетеген гъавузланы ёрукъгъа салмагъа тезден заман болгъан. Шо масъаланы чечивде мени имканлыкъларымны къолламагъа къаст этежекмен.

Тахшагъарны масъалаларыны айланасында

депутат Магъачкъалада Дагъыстанны биринчи ёлбашчысы Жалалутдин Къоркъмасовгъа эсделик бугюнлеге ерли салынмагъаны, шо гъайсызлыкъ экени эсгерди. Бу масъаланы да жамият чалышывчулары арзасына гере, ол оьзюню бойнуна алгъан. Къоркъмасовну атын юрютеген орамда ювукъ арада Жалалутдин Къоркъмасовгъа эсделик салынажакъ.

Шолай да, Пачалыкъ Думаны депутаты Россияны Игити, уллу Ватан даву ортакъчысы Абдулгъаким Исмаиловну эсделик бюстю гъали де Магъачкъалада салынмагъанын, шо ише узакъ къалмай яшавгъа чыгъажагъын билдирди.

Ол бу йыл оьзю тувгъан ва оьсген шагъар Хасавюртну 200 йыллыкъ

юбилей чаралары оьтгерилежекни, шо чараланы оьтгеривде гъаракатчы кюйде ортакъчылыкъ этежегин де эсгерди.

Солтан Гъамзаев эсгерген кюйде бугюнлерде ол айрыча тергев берген масъалаланы арасында электрон сигаретлени сатывдан тайдырив чаралар бар. Шо чараланы яшавгъа чыгъармакъ учун масъала Пачалыкъ Думада арагъа салынгъан. Ол электрон сигаретлени сатывда къазангъан 1 манат адамланы савлугъуна зарал гелтирегенин, натижада бюджетге 8-9 манат зарал болагъанын хас экспертлер токъташдыргъанын да билдирди. Депутат артдагъы вакътилерде орамларда ватандашлагъа заралы тиеген саякъ итлени питомниклерде сакъламакъны, шолай имканлыкълар ёкъ ерлерде «юхлатмакъны» сиптечиси. Шону да себеби – итлер чапгъын этивню натижасында ватандашлар оьлегени ва яралангъаны. Бир йылны ичинде Россияда 274 минг гезик итлер адамлагъа чапгъын этген, шо буса гюнде чапгъынланы санава 649-гъа етишегенин исбатлай.

Гъаракатчы, ватандашланы гъайын этеген депутатгъа ишинде дагъы уллу уьстюнлюклер ёрайбыз.

Парламент байлавлукъланы конференциясы

Алдагъы жумада Дагъыстан Республиканы Халкъ Жыйынына 30 йыл битегенликге байлавлу юбилей чаралар оьтгерилди. Шону айланасында Магъачкъаладагъы Р. Гъамзатовну атындагъы Милли китапханада «Межпарламентское сотрудничество: фактор развития и совершенствования законодательства, укрепления межрегиональных и международных связей» деген конференция болду.

ДР-ни Халкъ Жыйыныны Председатели Завур Аскендеров конференцияны ишин башлай туруп къонакъланы ва ортакъчыланы Дагъыстанны Башчысы Сергей Меликовну атындан къутлав

сёзлер булан къаршылады. Парламентлени арасында пикру алышдырив законланы, жыйымын камиллешдириг регионланы ва пачалыкъланы арасындагъы байлавлукъланы беклешдириг гюч-

лю къурал экенин эсгерди.

Конференцияда Россия Федерацияны субъектлерини парламентлерини ва Азербайжан Республиканы Милли Межлисини делегациялары, ДР-ни Халкъ Жыйыныны депутатлары, яшёрюмлени парламентини вакиллери ортакъчылыкъ этди.

Оьзюню докладында Завур Аскендеров парламентлени арасындагъы байлавлукълар законланы чыгъарывда болушлукъ этегенин, экономика ва маданият байлавлукъланы мекенлешдирегенин айрыча эсгерди. Шолай да, ону сёзлерине гере, Россияны ва Беларус Республиканы форумлары ва шонда байлавлукъланы гъакъында этилген разилешивлер айрокъда агъамиятлы. Россияны сясат-экономика къурулушунда, Орта Азияны, Ювукъ гюнтувшуну ва Закавказьени пачалыкъларын бирлешдиригивде

Дагъыстан Республиканы аслу ролу бар.

ДР-ни парламенти ёлбашчысы шолай да ДР-ни Халкъ Жыйыныны Темиркъазыкъ Кавказ Парламент Ассоциацияны айланасында Россия Федерацияны 14 субъекти булан этилген разилешивлени, байлавлукъланы ва гъаракатланы гъакъында да айтды. Конференцияны ахырында буса Донецк Халкъ Республиканы ва Херсон областны гъакимиятлыкъ къурумлары булан байлавлукъ юрютегенликге разилешивню тасдыкъ этеген къоллар салынды.

«Гележекде Узбек ва Кыргыз Республиканы ва Херсон областны гъакимиятлыкъ къурумлары булан байлавлукъ юрютегенликге разилешивню тасдыкъ этеген къоллар салынды.

«Гележекде Узбек ва Кыргыз Республиканы ва Херсон областны гъакимиятлыкъ къурумлары булан байлавлукъ юрютегенликге разилешивню тасдыкъ этеген къоллар салынды.

Дагъыстан Республиканы Халкъ Жыйыны Азербайжан Республиканы Милли Межлисини ва Беларус Республиканы депутатларыны совети

булан да халкъара байлавлукълар юрюте.

Парламентлени арасындагъы байлавлукъланы генглешдириг ва мекенлешдириг бизин регионланы оьсрюнде, ватандашланы яшавун яхшылашдыривда, халкъланы арасындагъы дослукъну беклешдиригивде къошум этежегине инанаман», – деди З.Аскендеров.

Конференцияда Ленинград областны парламентини Председатели Сергей Бебенин, Херсон област Думаны Председатели Татьяна Томилина, Азербайжан Республиканы Милли Межлисини спикерини заместители Муса Гасымлы ва башгъалар чыгъып сёйледиле. Олар Дагъыстан Республиканы Халкъ Жыйыныны юбилейи булан къутлады ва чалышывуна оьр багъа берди.

Бетни гъазирлеген
Патимат БЕКЕЕВА.

Набиюлла
МАГЪАММАТОВ,
мухбир

Уллулардан уьлгю алайыкь

Гъалиги заманны да оьзге девюрлер йимик, яхшысы булан яманы кьатнашып, оьзюгер хас ёлу булан юрте. Биревлеге яшавну яхшысы кёп гёрюне, яманы ягда кьала. Биревлеге – терсине, яхшысы ёкьдур деген йимик, гьаман яманы гёрюне.

Шо эки де «Яхшы», «Яманны» арасында кьалын, бийик бару-чыр болма тарыкь деп эсиме геле.

Озокьда, уллу болгъан адам кёпню гёрюп, кёп билеген бола. Ол эршини гьазир эс эте. Жагьиллер эршиликини оьзлер гёрюп билмей. Шо янындан уллуланы сынавуна аркьа таямакь олагьа гёзлер йимик тарыкьлы деп айтсакь янгылыш болмажакь.

Уллу болгъан адам, бир ерде охумагъан буса да, ону яшав сынап тарбиялагъан. Яхшыны ямандан айырып, гьакьылын тюз ишлеме уьйретген. Шо саялы болма ярай, бизде, Дагьыстанда, не заманда да уллулар, (акьсакьаллар) абургьа, сыйгьа лайыкьлы болгъан. Гъали шо хасият сёне геле. Жагьиллер уллулардан бир зат да сорамаса да, уьйренмесе де яшап бола. Олагьа кьурдашлар да тарыкь тьогюл йимик.

Интернетни, озокьда, уллу пайдасы бар. Тек ону заралы да кёп. Жагьиллер шо яхшы булан, яманны бирин биринден айырып билмей. Жагьиллер уллулар булан кёп кьатнашгъан чакьы, оьзлер де англаву болма уьйренежек эди.

Жагьиллер, туврадан айтмаса да, уллуланы бир эсти болгъан машинге ошатып юрой. Уллулар оьзлени девюрюнде биле болгъан буса да, оланы англавлары гьалиги девюрге кьыйышмай деп ойлаша. Шо тюз пикру тьогюл. Эки де наслуну бир-биринден айырмакь, уллу хата иш этмек йимик зараллы. Инг яманы, йыллар булан чарланып адатлангъан таза кьылыкь-хасиятлар жамият арадан дагьы кьайтмасгьа гете, ёкь бола.

Кьайсы девюрлерде де жамиятны уьч тюрлю наслуну вакиллери юрютген. Жагьиллер, орта оьмюрлю наслу ва уллулар, тамазалар. Оланы гьариси оьз янындан гьючлю. Жагьиллер – кьуватына базынып, гьайт дегенде вайт деп чыгьажакьлар. Тамазалар, гёргенине, билегенине, сынавуна базынып, ёл гёрсетежеклер. Жамиятны юрте орта чакьындагьы наслу. Олагьа девюрню ес-силери деп айтма да ярай. Олар скойсе, жагьиллеге де, кьартлагьа да тынгламай юрюп де бола. Тек о заман оланы шанжалыны эки буту тайып, бир буту кьалажакь. Шону учун да уьч де наслуну вакиллери бир-бири булан оьтесиз ювукь аралыкьлар юрютюп яшамаса бажарылмай.

Ювукь аралыкь тутуп яшамакь учун бир башлап бир-биревню англама тарыкь. Ортадагьылагьа, уьстдегилени де тьупдегилени де англама тынч. Токьтагъан ери де шолай онгайлы ер. Тек жагьиллеге де, тамазалагьа да бир-бирин англама кьыйын. Бир янындан йылланы аралыгьы... Сынав деген не экенни билмейген жагьиллер, бай сынаву кьартланы нечик англасын... Олардан оьзлеге нечик яхшы кьылыкьлар югьажакьын билмейлер. Шону учун да бизин милли адатларыбыз бизден аста-аста гете бара.

КЪЫСГЪА СОРАВЪА ТОЛУ ЖАВАП

Агъарагьим СОЛТАНМУРАТОВ:

«Яшны тарбиялама кёп мисалларыбыз бар»

– Агъарагьим, яшёрюмени патриот ругьда тарбияламакь учун не чаралар гёрме герек?

– Артдагьы вакьтиде оьсюп гелеген яш наслуну тарбиялав масъаласы бек агьамиятлы болгъан. Уллуланы кёбюсю оьзлерден сонг гелеген яшланы тарбиясына, кьылыгьына рази болмай. Биз кёп эшитебиз, «бизин заманда олай эди, бизин наслу булай тура эди» деп. О бугюн чыкьгъан, бугюн юрюлеген лакьырлар тьогюл, кьачан да болгъан.

гьанда, адамны кьылыгьы да алышына башлай, о мен айтгъан ой тьогюл, шо пикруну психологлар айта. Тил – туврадан-тувра адамны кьылыгьына таъсир этген бир гьюч. Адам оьзюню ана тилин унутуп, башгьа тилде ойлашмагьа, пикрулар кьурма башласа, ону кьылыгьы да алышына. Шо саялы ана тилни масъаласына бек маъна ва агьамият берип иш гёрмеге герек. «Не-тейик дагьы, оьзлюгонден уьйренип кьалгъан, телефонларда, телевизорларда,

тилибизни де, тарихибизни де, адатларыбызны да, бизин халкьны гёрмекли вакиллерин де билеп, ахтарып, олардан дарс алып, олардан уьлгю алып яшам герекбиз. Гъали, мисал учун алып кьойсакь, бу гюнлерде уьстюнлюкню 80 йыллыгьын оьтгеребиз, гьукуматны янындан да Ватанны якьлавчуларыны йылы деп кьююлгъан, о негьакь тьогюл. Гъали, мисал учун, кьумукьлагьа ёкьму шо якьдан кьарагьанда патриот ругьда тарбиялап иш гёрмеге имканлыкьлар? Нечакьы да бар. Алып кьойыкь Рейхстаггьа байракь кьакьгъан бизин чагьаротарлы уланыбыз Абдулгьаким Исмаильовну. Гъали ону биз яшавун гёзден гечирсек, оьз девюрюнде огьар лайыкьлы «Игит» деген атны бермеген, ону себеплерини атындан кёп сейлеп бола, тек саламатлыкь этип, сабурлукь этип, кьувун салмай нечик оьзюн оьзден кюйде тутуп бажаргъан. Оьзюне шо «Игит» атны бергенде де, бу уланда нечик оьзден хасиятлар бар, нечик саламат хасиятлар болгъан. Гъали бир мисал, магьа айрокьда бек таъсир этген затны хабарлайман. Гъали бугьар «Игит» ат берилгенде, Москвагьа шо замангьы бизин Президентибиз Б.Ельцин оьзю

Буса да бу масъаланы гьар заманда да баш тергевде тутуп, маъна берип иш гёрме герек.

Патриотлукь тарбия бары тарбияны кьуршайгъан бир кюрчю масъаласы деп эсиме геле. Нега тьогюл де патриотлукь тарбиягьа халкьын скоймек, Ватанын скоймек, тилин, тарихин, маданиятын, адатларын скоймек гире, дейгеним, шоланы барысын да кьуршай. Шону бир янын тайдырып кьойсанг да, шо тарбия толу ва мекенли болмай. Гъали биз не этип болабыз, не этме герекбиз деген сорав арагьа чыгьа. Аллагьны яхшылыгьындан бизин игитлерибиз бар, тарихден алсакь Солтанмутубуз бар, Йырчы Кьазагьыбыз, Уллубийибиз, Зайналабитибиз, Жалалутдин Кьоркьмасовубуз бар. Давну игитлерине гелсек, Юсуп Акаев, Элмурза Жумагьулов, Абдулгьаким Исмаильов ва дагьы да оьзгелери. Шоланы этген ишлери, шоланы тарихге этген кьошуму, шолардан уьлгю алып, шолардан дарс алып бажарма герек ата-аналар да, муаллимлер де. Ва шоланы яшгьа сингдирме герек. Гъали кёп тергев бериле тил масъалагьа, шо халкь булан байлаву масъала да дюр. Шону да айырма ярамай патриотлукь ругьдан. Нега тьогюл де тилин унут-

интернетде, школада бары да ерлерде орус тил юрюле», - деп оьзлерден жаваплыкьны тайдырып кьоягъан ата-аналар бар, мен шолар булан рази болуп болмайман. Нега? Нега тьогюл де гъали

«...шулай мисаллардан таба бизин оьсюп гелеген яш наслуну тарбиялама герекбиз, демек, тарбиялама бизин кёп мисалларыбыз, кёп уьлгюлерибиз де, кёп игитлерибиз де, бай ва терен тарихибиз де бар.

школаларда сагьатланы кемитген ана тилге байлаву деп айтып кьоя бирлери. Буссагьат 2-3 сагьат бар буса, шону 10 сагьатгьа артдырса да пайда ёкь, ана тилге бакьгъан якьдагьы кюрчю уьягьлюде, ожакьда салынама герек. Кьумукьларда негьакь айтылмай Ана тил деп, анадан башлана шо тилге сююв, тилге кюрчю салыныв. Шо патриотлукь тарбияны лап оьзек яны Тил деп ойлашаман.

Тилни унутса, халкь миллет гьисапда оьзюн тас эте, о заман биз патриотлукь тарбияны гьакьында умуми кьайдада, чакьырыв сёзлер булан сёйлесек тьогюл бизге дагьы ёл кьалмай. Шолай болмасын учун биз инг биринчилей халкьыбызны сакьлама герекбиз, халкьыбызны сакьламакь учун мен айтып гетген кюйде,

тапшурмакь учун чакьыра. Абдулгьаким Исмаильов буса шо йыл гьажгьа бармагьа деп хьял этген болгъан. Ол герти игит, герти оьзден адам болмагъан буса, Абдулгьаким Исмаильов «мен гьажгьа бирдагьы йыл да барып боларман, Президент бизин гьар заманда да чакьырып турмай, бизин ёлбашчыбыз, пачабыз, мен мунда бараман» деп ол ону янына гетер эди. Абдулгьаким биринчи ерге салгъан Аллагь булан байлаву оьзюню бусурман борчун. Муна шулай мисаллардан таба бизин оьсюп гелеген яш наслуну тарбиялама герекбиз, демек, тарбиялама бизин кёп мисалларыбыз, кёп уьлгюлерибиз де, кёп игитлерибиз де, бай ва терен тарихибиз де бар.

Язгъан
Гебек КЪОНАКЪБИЕВ.

Болат йимик къатты улан

Ватанны якълавчусу болуп, къысматын бизин уълкени Савутлу Гючлери булан байлагъан уланлакъа айрыча, оьзтёрече эркеклик, къоркъув билмейгенлик, оьзденлик ва болат йимик къатты хасият гъар къачан да хас болуп гелген. Шолай уланлар арабызда бар туруп, парахат юхламакъа да, гележегибиз талайлы ва насипли болажакъгъа инанмакъа да гъакъыбыз бар.

Хамаматюртлу Аскерхан Аскерханов да гиччиден шолай оьзден хасияты булан оьсген улан. Ол яш чагъындан тутуп къаркъарасын чыныкъдырып, спортну гъар тюрлю журалары булан машгъул болуп гелген. Атасы Батырхан да уьч де уланын гиччиден спортгъа гъаваслыгъы булан оьздюрген. Атасы уланларын:

– Эргиши эжелги заманлардан берли халкъын, элин, Ватанын якълап бажармакъа гереке, – деген меселде тарбиялагъан.

Аскерхан спортгъа йимик охувгъа, билим алмакъа муштарлы болгъан. Школаны битдирип, охувун Дагъыстан пачалыкъ халкъ хозяйство институтда узатгъан. 2005-нчи йылда оьр охув ожакъны тамамлап, къолуна диплом алгъан гюн военкоматдан огъар асгерге чакъырыв кагъыз геле. Оьзюн гиччиден низамгъа ва жаваплыкъгъа уйретген улан шоссаят асгер чакъырыв пунктгъа етише. Беш йылны боюнда къаныгъывлу кюйде къаст этип къазангъан дипломун инисине тапшуруп, Ватаныны алдындагъы сыйлы борчун кютмеге алгъасай.

Аскерхан асгер борчун йыракъ Мурманск областны Североморск шагъарында дав-денгиз флотда кюте. Асгерде биринчи гюнлерден башлап оьзюн низамлы, инамлы, тапшурулгъан борчлагъа уллу жаваплыгъы ва гъаракты булан янашагъан асгерчи гъисапда гёрсетген.

Шо йылларда яш улан оьзюню гележекдеги яшавун асгер къуллукъ булан байламакъа умут этмеге башлай. Ата юртуна къайтгъанда, Аскерхан ата-анасына: «Мен бизин уълкени Савутлу Гючлери булан дыгъар байлап, ана Ватаныма къуллукъ этивюню узатма сюемен», – деп ташдырып айтгъан.

Атасы Батырхан ва анасы Садияхан уланы асгер къуллукъну танлагъанына бир де тамаша болмагъан. Неге тюрлю, гиччиден эркеклиги ва оьзденлиги булан

оьсген Аскерхан яшавда тынч ёлланы излемеген ва оьзюн бир де осал якъдан гёрсетмеген.

Шолай, 2007-нчи йылда Аскерхан Аскерханов Россияны Савутлу Гючлери булан дыгъар байлап, Ватанны герти якълавчуларыны сыдыраларын толтура. Дыгъаргъа гёре, ол Мычыгъыш Республикада ерлешген Червлённая деген асгер бёлюкде къуллукъ эте. Бир вакътиде Грозный шагъарда сапёрлер гъазирлейген бёлюкде шо касбуну сырларына уйренген. Ол – шо йылларда Мычыгъышда, Ингуш-Осетин къаршы турувларда болгъан агъвалатланы жанлы шагъаты. Аскерхан ёлдашлары булан бу бойларда экстремистлеге де къаршы тургъан. Сапёрну касбусу дав гъаракатларда инг де агъамиятлыларындан бириси экенин яхшы англайгъан Аскерхан, ишине жаваплы янашгъан. Ону кёп санавдагъы дав савгъатлары шогъар шагъатлыкъ эте.

2022-нчи йылны февраль айында Украина бойда хас асгер гъаракат башлангъанда, старший сержант Аскерхан Аскерханов биринчи гюнлерден тутуп командованиени буйругъун кюте.

Дав агъвалатлар юрюлеген ерлерде сапёрланы иши буса тынч тюрлю. Олар юртланы, шагъарланы, агъачлыкъланы, орманланы душман къоюп гетген миналардан тазалай. Бу иш низамны, сакълыкъны, жаваплыкъны талап эте. Сапёр ишинде бир керен янгылыша деп негъакъ айтылмай чы...

Оьмюр чагъы къыркъдан оьтген Аскерхан оьзю сююп танлагъан ёл булан яшавда алгъа бара ва Ватанына бакъгъан сююв булан гъар гюн ишине къуршала. Ол оьзюню гъакъында айтмакъа сюймей, ягъаланы басып яв гелгенде эргишилер уйде ятып турмас деп ташдыра. Къысгъа болжалгъа отпусагъа гелгенде, анасы Садияхан гъар гезик де уланына ялбарып: «Гъали сама къой шу касбунгъу», – деп айта бола.

Аскерхан Аскерханов.

Аскерхан да анасына: «Анам, нечик къояйым?! Мен бармасам, ким бара?! Мени уллатам Данисолтан да Уллу Ватан дав башлагъанда уйде олтурмагъан, немис фашистлени къува туруп Берлинге ерли баргъан, Уллу Уьстюрлюкню къазанып къайтгъан. Мен де уллатам йимик гъалиги миллетчилени дагъытып, уьстюрлюк къазанып къайтажакъман», – деп айта.

Аскерханни уллатасы Данисолтан Аскерханов Уллу Уьстюрлюкню къазанып гелгенлени бириси экенин ери гелгенде эсгерме тюше. Ол юрта герти абуру ва сыйы булангъы адам болгъан. Давну ортакъчысы, кёп санавдагъы савгъатланы еси, юрт советни ёлбашчысы болуп да, ерли хозяйствода жаваплы ишлерде загъмат тегюп, ата юртгъа пайда гелтирген.

Бугюнлерде Данисолтан Аскерхановну аты ол яшагъан орамгъа берилген.

Аскерхангъа да уллатасы гиччиден уьлгю болуп гелген.

Садияхан агълюсю Батырхан булан уьч уланны ва бир къызын оьздюрген. Уланларыны гиччиси уллатасы Данисолтанны атын юрюте. Ол уллатасыны атын ер этмеген. Айтагъаным, ол да ич ишлер къурумларында ишлеген, бизин республикада парахат-

лыкъны ва низамны болдурувну якълап, савутлу пелекетлерде жагълы кюйде ортакъчылыкъ этген. Оьз заманында огъар тапшурулгъан шагъатнама да шону исбатлай.

Аскерханни атасы Батырхан гечингенли де кёп заман гетген. Анасы Садияханни юреги де уланына парахат тюрлю. Бир якъдан алгъанда, болат йимик къатты хасиятлы уланны оьздюргенге ону юрегинде оьктемлик тува, бир якъдан ана юрек гъар заман баласыны гъайында, уланы бойнуна алгъан масъалалар оюн – масъара тюрлюню ол яхшы англай. Уланы Аскерхан къуллукъ этеген асгер бёлюклерден гелген кёп санавдагъы баракала кагъызларда булай тизив уланны оьздюргени саялы ону атына макътав сёзлер айтыла.

Аскерхан оьзюню гъакъында айтма сюймесе де, ону дав савгъатлары оьзю ким экенин танытмагъа бола.

Старший сержант Аскерхан Аскерхановну тешюн экинчи даражалы «Асгер къуллукъда айрыча гёрсетгени учун», «Дав агъвалатланы ортакъчысы» деген белгилер ва «Россияны инженер асгерлерине – 315 йыл», «Гёрсетген къайратлыкъы учун» деген медаллар безей. Россияны Милли Гвардиясыны федерал къуллугъуну къарары булан уьчюнчю даражалы, «Гёрсетген къайратлыкъы учун», «Миналардан тазалагъаны саялы» деген медаллар булан савгъатлангъан.

2024-нчю йыл 22-нчи майда чыккъан Россияны Президентини указы булан Аскерхан Аскерханов Суворовну медалы булан да савгъатлангъан. Болат йимик къатты Аскерхан Донбас бойларда парахат яшавну болдурмакъ учун миллетчилеге къаршы турувну биринчи гюнлерден тутуп жагъ кюйде ортакъчылыкъ эте. Ватаны герти якълавчусу асгерлени ханы болуп тургъан Аскерхангъа уьстюрлюк булан сав-саламат агълюсюне, элине, халкъына къайтып, бизин сююндюрмекни гъакъ юрекден ёрайман.

Бёлла ГЪАЖИГЕЛДИЕВА,

Россияны журналистлерини союзуну члени.

Украина бойда Россиягъа гёнгюлю кюйде къошулгъан республикаланы ва областланы миллетчилерден азат этмек учун юрюлеген хас асгер гъаракатны ортакъчылары Буйнакск районну халкъына ва башчысы Уллубий Ханмурзаевни атына оьзлени баракалласын билдирелер.

– Биз, Украина бойдагъы хас асгер гъаракатда къуллукъ этеген 3-нчю батальонну гъужумгъа барагъан ротасыны ортакъчылары, Буйнакск районну ватандашлары жыйып, топлап йиберип турагъан сахаватлы кёмеклени тарыкълыкъын гъар гюн йимик гъис этебиз ва алабыз. Шолай кёмеклер йиберип, къол узатып чалышагъанлыкъ район администрацияны ва ватандашланы сыйлы борчу болгъанлыкъы айрыча гёрюне.

Алдагъыларын эсгермегенде,

Кёмеклени уллу маънасы бар

гъали-гъалилерде Донецк Халкъ Республикада ва Белгород областда ерлешип аманлыкъ болдурагъан бизин асгер къуллукъчулагъа бек тарыкълы ва болмаса болмайгъан уьч «Нива» маркалы

машинлер булан бирге, сурсат ва оьзге тюрлю мал-маталаны да етишдирдилер. Бизин ойлашып, гъайыбызны этегенигиз учун гъакъ юрекден разилигибизни билдиребиз.

– Ватаныбызны ал сыдыраларында, къанын-жанын аямай, аманлыкъыбызны къорууп сакълайгъан къоччакъ уланларыбызны алдында биз гъар заманда да борчлу къалабыз. Олагъа не тюрлю кёмеклер этип йиберсек де кёп тюрлю. Шо саялы да асгерчилени гъар-бир ягъындан якълап, савлугъун болдуруп, агълюлерин тарыкълыкъгъа салмай чалышмакъ бизин аслу мурабыз болуп токътай. Гъазиринде этилеген кёмеклерибизни олар учун уллу ва терен маънасы да, пайдасы да бар, – деп жаваплангъан Уллубий Ханмурзаев.

Казим КЪАГЪРУМАН.

СУРАТДА: асгерчилер разилигин билдире.

Заманны герти игитлери

Украина булангъы дазуда оьтгерилеген хас асгер гъаракат башлангъанлы, уьлкеде оьсюп гелеген яш наслугъа уьлгю болгъан янгы игитлени атлары арагъа чыгъа. Бизин асгерчилерибиз Ватанына, халкъына бакъгъан сюювню, гъалиги къыйынлы заманда инг де бек сыйлы болгъан адамлыгъын гьрсетелер.

Шо игитлени арасында «Гъасанай» деп яшырылгъан аты булангъы Тимур Дойнадиев айрыча ерни тута.

Т. Дойнадиев 1983-нчю йыл Бабюрт районну Гъасанай юртунда тувгъан.

Школаны тамамлагъан сонг, Тимур Къызлар шагъардагъы ДОСААФ-да охуй, яшдан берли юреги гъасирет машин гъайдавчу касбугъа ес бола.

2002-нчи йыл охувун тамамлагъан сонг, Тимур асгер борчун кютмеге чакъырыла ва Оренбург шагъарда тылны таъмин этеген асгер бьлюкде къуллукъ эте.

Агълю адатлагъа гьре тарбиялангъан улан 2022-нчи йыл ата юртуна къайтып, ишге къуршалып, гиччипавланы къоркъунсузлугъун болдуруп, юртдагъы «Энемжая» деген яшлар бавунда загъмат елун башлай. Узакъ къалмай Т. Дойнадиев, юреги ушатагъан къыз булан уйленип, татывлу яшав къуруп, авлетлер тувгъан сонг, оланы тюз тарбиялама къастлы ата бола.

Бир вакътиде Тимур йыракъ Темиркъазыкъ бойларда оьзюн сынамагъа токъташа. Ол шонда монтажник болуп вахта булан ишлей.

Савлай уьлкеде билдирилген

хас асгер гъаракатгъа чакъырыв Тимурну яшавун бюс-бютюн алышдыра. Сентябрь айны ахырында ол повестка ала.

«Озокъда, башлап бек къыйын болду», – дей Тимур теренден тыныш алып, ал асгер сыдыралардагъы биринчи гюнлени эсгере туруп.

Айланада душманны дазусундан таба атылагъан топлар, савутлардан урушлар, атылтывлар, четим яшав гъал...

Кьеп четимликлеге елукъгъан Тимурну эвакуация взводгъа чыгъара. Янгы бьлюкде елдашларыны яшавуну авадан пайы оьзлерден гъасил болагъанны Тимур яхшы англай. Оланы ишинде сабурлукъ да ярамай, неге десе де яралангъан асгерчилени яшавуна гъар минут дегенлей къоркъунсузлукъ тувулуна.

Эвакуация бьлюкде къуллукъ эте туруп, ол оьзюню иши маъналы ва бек пайдалы экенге мюкюр бола. Яралангъан гъар солдатны къоркъунсуз ерге чыгъарагъаны, берилген тапшурвну кютювден къайры да, оланы аманлыгъын болдуруп, ювукъ адамлары булан елукъмагъа, къолай болгъан сонг янгыдан миллетчилени къырмагъа имканлыкъ берен бола.

Тимур Дойнадиев.

Фронтну гъызындан оьтегенде, Тимур ва ону елдашлары, ойлашып къабул этген гъукмундан оьзлени яшаву да гъасил болагъангъа мюкюрлер.

«Башлагъы заманда бизин машинибизге атышывгъа къаршылыкъ этеген къураллар сакъланмагъан эди. Амма, бир нече ай алда гъал алышынды. Алдагъы асгер сыдыралардагъы уланлагъа юреги авруйгъан волонтерланы кемеги булан, РЭБ къурал алынды. О янгылыкъ бизин ишибизге

тийишли ва кьеп багъалы зат. Бугюнлерде, душманны пилотсуз учагъан самолётларыны атышывларындан тартынмайлы ал сыдыралагъа гирмеге болабыз», – дей Т. Дойнадиев.

Гъар заман ал сыдыралагъа барагъанда Тимур, оьзю кьемек этегенлер учун уллу жаваплылыкъны гъис эте. Къоркъунсуз экинчи ерге чыкъмаса да, буланы Ватанын азат этмек ва агълюлерине эсен-аман къайтмакъ деген мурат бирикдире.

«Хас асгер гъаракатда бизин лап да сыйлы уллу савгъатларыбыз – кьемек этип, даву отундан, ажаллыны къучагъындан чыгъаргъан асгерчилени баракаласы. Уьстюнлюк алып муратларыбызгъа етишсек, барыбыз учун да шо инг де къыйматлы савгъат», – дей ол, терен инаныв булан.

Мен оьзюм де бир нече керен, рагъмулу кьемек юк алып, хас дав гъаракат оьтгерилеген бойда болгъанман, Тимурну ва ону булан къыйынлы, амма пайдалы ва талайлы ишни кютеген яшланы ювукъдан танийман. Олар «кьемек этигиз» деген чакъырыв гелсе, оьзгелени кьутгъармакъ учун, жанын аямай къуллукъ этме гъазир турагъан игитлер.

Биз Тимур йимик герти элибизни якълавчулары баргъа оьктем болабыз. Халкъы учун ал асгер сыдыраларда, адамланы отялындан кьутгъарагъан уланланы кьоччакълыгъы – олар бизин бу заманыбызны герти игитлери экенни исбат эте.

Парахатлыкъны якълай туруп...

Бираз алда, гъар тюрлю янгылыкълагъа да тынглап парахат яшавгъа чомулгъан халкъ, терен къакъаны ягъасында токътажагъын гьз алгъа гелтирип де болмай эди... 2014-нчю йылда Украинада миллетчилер гъакимликни кьолгъа алгъан сонг, нечакъы къайгъылы буса да, ондагъы гъал бизге арек гьрюне эди.

Халкъны авадан яны, парахатлыкъны сьзлер булан тьгюл, иш булан якълама герек экенни англады. Шогъар гьре де, 2022-нчи йылны февраль айында Украина бойдагъы республикаланы миллетчилерин савутсузландырмакъ муратда хас асгер гъаракат башланды. Бугюнлерде, яшлыгъы сююнчден ва уллу умутлар булан толгъан, Хайрутдин Истамбулов йимик уланларыбыз дюнъяда парахатлыкъ болдурмакъ учун Ватанын душмандан азат этивге белсенгенлер. Бизин ата-бабаларыбыз фашизмни тамурундан екъ этген, гъали буса шо яманлыкъ къайтмасын учун, ону сакъламакъ – барыбызны да ортакъ борчубуз.

Хайрутдин Истамбулов.

Хайрутдин Истамбулов 1984-нчю йыл ноябр айны 11-нде Бабюрт районну Гъасанай юртунда, тюзлюкню, яхшылыкъны ва загъматны къыйматлайгъан агълюде тувгъан. Яшдан берли ол агъамиятлы, тюз елгъа тьшгенлик де ону хасиятын ясавда аслу кюрчу болуп токътай. 2001-нчи йылда юртдагъы школаны тамамлагъан сонг, Дагъыстан пачалыкъ юрт хозяйство академиясына охума тьше. Ол охуву булан бирге оьзю яшайгъан элине пайдалы болмагъа къаст эте ва 2017-нчи йыл юртдагъы «Энемжая» деген яшлар бавунда загъмат елун башлай. Хайрутдинни гъаракаты оьсюп гелеген яш наслуну гележени гъайын этивню белгиси болуп токътай. Амма, 2022-нчи йылны сентябр айында билдирилген хас асгер гъаракатгъа чакъырыв ону къысматын башгъа елгъа сала. Сентябрь айны 26-нда ол агълюсюн ва гъакъылбалыкъ болмагъан уьч авлетин де кьюп, Россияны янгы къурулгъан регионларын миллетчилерден тазаламакъ муратда, гьнгюллю кюйде асгерде къуллукъ этме гете.

Ону хыяллары янгыз ана топуракъны якълав булан тамамланып къалмай, юрегиндеги Ватанына, халкъына бакъгъан сюювню де исбат эте. Х. Истамбулов Запорож областда ва Работино деген юртну ягъасында юрюлеген гючлю дав урушларда да ортакъчылыкъ эте. Ону кьоччакълыгъы ва эли учун жанын аямай гъаракат этегенлиги, Ватаныны азатлыгъы учун гъазир тургъанлагъа уьлгю болуп токътажакъ.

«Магъа, авлетлеримни гележени яшнасын, шатлыкъда оьтсюн учун парахатлыкъны болдуруп – инг де биринчи ва агъамиятлы масъала. Шону учун да биз миллетчиликни тамурундан екъ этмеге герекбиз. Барыбыз да бир болсакъ дюнъяда тюзлюкню тувдуражакъгъа мен инанаман», – дей Х. Истамбулов.

Хайрутдин Истамбулов – яш наслулар учун, Ватанны якълаву биринчилей алгъа салып, ону якъламагъа белсенген, шону булан оьзгелеге де ругъ бере.

Бетни гъазирлеген
Герейхан ГЪАЖИЕВ.

Къарамагхаммат КЪАРАЕВ,
экономика ва экология
бёлкюню редактору

Санлы мал да оьзлюгюнден сатылмай

Маллар сатагъанланы ва къуллукълар кютегенлени арасында оьз пайдаларын якълап гючлю тогъатартыв юрюлегени гъакъда белгили. Адилли муратланы яшавгъа чыгъарма муштарлы далапчы къурумлар ва адамлар айлана якъдагъы талапланы гъисапгъа алып оьз ишин къуруп борчларын белгилеп къазанч да эте.

Дагъысын айтмагъанда, ер юзюнде йылда башгъа-башгъа пачалыкъларда къурулагъан янгы кампанияланы санаву 50 миллионлардан оьте. Айтмагъа сюегеним, шоланы барысы да план этсе де, тек бары да борчларын яшавгъа чыгъара деме болмайсан. Санлы малланы ва къуллукъланы къоллавулагъа малим этегенлери ал сыдыралагъа чыгып гёрмекли натижалагъа да етише. Тюзюн айтгъанда, санлы мал да алывчулагъа аян этилмесе оьзлюгюнден сатылмайгъаны аян.

Монополиягъа къаршы иш гёреген федерал управлениени Дагъыстанда иш гёреген бёлкюню башчысы Къагъир Бабаев шо гъакъда нечик ойлаша экен тергев берип къарайыкъ.

– Санлы малланы ва къуллукъланы алывчулагъа малим этивде къычырыкълы чакъырывланы къоюп тийишли англыв береген къайдалар пайдалы бола, – дей ол. – Дагъыстанда да ва къуллукъланы алывчуларына аян этеген далапчы къурумлар ва шолай да айрыча адамлар тогъатартывда учуз къастлагъа бойсынмай борчларына намуслу кюйде янашса хайырлы болур.

Бизин булан дос тюгюл пачалыкълар билдирген политика-экономика къысасланы шартларында Россияны регионларында артдагъы йылларда санлы малланы ва къуллукъланы арагъа чыгъармакъ учун юрюлеген гъаракатны гючлендиривге байлавлу гёрюлеген чаралар да оьз натижаларсыз къалмай. Алывчулар да малланы ва къуллукъланы базарларда сан янына гёре къыйматлай.

Гъали-гъалилерде Россияны Гъукуматыны янындан уьлкебизни аграр регионларына Россия булан дос байлавлукълар юртеген тыш пачалыкъларгъа экспортгъа йиберилен малланы къадарын ва сан янын артдырмакъ учун 7,7 миллиард манат харж йиберилген.

Бизин регионда да санлы малланы ва къуллукъланы базарлагъа чыгъарагъан далапчы тайпаланы танглап, пачалыкъланы янындан аграр тармакъда чалышагъан юрт хозяйство къуллукчулары борчларын, кредитлерин субсидиялар булан къайтарма кёмеклешив гележек учун да асувлу болур.

Тыш пачалыкъларгъа юрт хозяйство малланы йиберегенлер 2019-нчу йылдан тутуп бугюнге ерли «Халкъара кооперациялашдырыв ва экспорт» деген милли проектни оьлчевюнде энгил пачалыкълар кредитлерден пайдаланагъаны гъакъда да айрыча эсгерме тюше.

Оьсюв ачыкълыкдан гъасил бола

Темиркъазыкъ-Кавказ федерал округунда Дагъыстан оьзюнде 3 миллиондан да кёп адам яшайгъан регион гъисапда танывлу. Кёп адамлар яшайгъан регионда буса олар онгайлы къуллукълардан артда къалмасын учун ерли экономиканы мердешли тармакъларын оьсдюрювге айрыча тергев берилмеге тюше. Ёгъесе, яшавлукъ масъалаланы ёрукълашдырыв да четимлешегени белгили.

2030-нчу йылгъа ерли Дагъыстанны яшавлукъ-экономика оьсювюню хас Стратегия программасы къабул этилинген ва ерли гъакимлик къурулувларына пайдаландырывгъа тапшурулгъан. Муниципал къурулувларында «Экономиканы ачыкълыгъы учун» деген милли борчгъа ишчи группалар оьзлени алдына са-

мат ва яшавлукъ оьсювюню министрени жаваплы къуллукъунда чалышгъан гъали буса ДР-ни Гъукуматыны Председателини эсгерилген тармакъланы масъалаларына къарайгъан заместители Абдурагъман Магъмутов республикабызны маълумат къуралларына берген баянында ишсизликни алдын алывда да толу ачыкълы-

Дагъыстанда иш гёреген медицина страхование этив къурум береген маълуматгъа гёре ишсиз деп гъисапгъа алынганланы санаву да регионда белгили кюйде аз болгъан.

Ишге гючю чатагъанланы загъатгъа къуршамакъ учун Чарада, Лак, Къызылюрт ва оьзге районларда, Магъачкъала, Дербент, Дагъогни шагъарларда алгъа салынган борчлар къурумлу кюйде яшавгъа чыгъарыла. Экономиканы яшыртгъын тармагъына бойсынагъанлар кемий.

Тек не этерсен, Курах, Тлярата, Дахадаев, Цунта, Цумада, Агъул районлардагъы тармакъ комиссияланы экономиканы яшыртгъын тармагъын ачыкълыгъа чыгъарылыву, ишсизлени гъисапгъа алывуну натижалары рази къалдырмай.

Дагъыстан аграр республика. Юрт хозяйство топуракъланы 80 проценти тюзлюк бойда ерлешген. Тюзлюк бойдагъы Къаягент, Къарабудагъгент, Хумторкъали, Хасавюрт, Бабаюрт районларда юрт хозяйствону оьсювю ачыкълан гёрюне. Бавлардан, юзюмлюклерден, чатлик чеклерден, ашлыкълардан ва шолай да овощлардан мол тюшюмлер къайтарыла. Юрт хозяйство агъамияты булангъы сюрюлеген ва сугъарылагъан авлакълар генгелеше, пайдаландырылагъан гектарлары толумлаша.

Айтмагъа сюегеник, тюзлюкдеги районларда аграр тармакъда оьсдюрюлген тюшюмлени ишлетеген ва сакълавгъа салагъан центрланы, предприятиелени къуруп пайдаландырывгъа берив де тергевсюз къалма ярамай. Янгы ишчи ерлер ачылса налог гелимлер де къолайлаша. Лап да аслусу, далапчылыкълар булан машгъул болагъан тайпалар экономиканы яшыртгъын тармагъына бойсынмай. Гертиден де, оьсюв ачыкълыкдан гъасил бола.

Шону учун гележекде де ерлердеги муниципал къурулувларында ачыкълык учун чалышагъан ишчи комиссияланы ортакъчыларына ишсизлени гъисабын юртеген центрланы башчылары булан байлавлукъда алгъа салынган борчланы яшавгъа чыгъарыв аслу ва жаваплы масъала болуп токъттай.

ДР-ни Гъукуматыны председатели А. Абдулмуслимов юзюмчюлюк тармакъда ишге къуришалагъанлар булан.

лынган агъамиятлы масъалалагъа нечик янаша деген сорав арагъа чыгъа. Неге дегиз, оьсюв ачыкълыкдан гъасил бола. Экономиканы яшыртгъын тармагъына бойсынагъанлар гележегине инамсыз янаша.

Авлети атасындан артыкъ билмесе яшавда оьсюв болмас деген кюйде, яш наслуланы савлугъуна, билим-тарбиясын камиллешдиривге, агълюде, пачалыкълар, шолай да жамият къурумларда тийишли шартлар яратылмаса, яшыртгъындан башалманчылыкъларгъа ёл бериле. Ерли халкълар учун мердешли саниятланы танглайгъанланы сыдыралары сийрекелеше. Сынав аян этеген кюйде башалманчылыкълар ишсизликни алдын алывгъа четимликлер тувдура. Муна, шо саялы да, экономиканы яшыртгъын тармагъына бойсынма амракъ тайпаланы къысматы ерли муниципал къурулувларыны, регионну ва пачалыкъланы башчыларын да теренден ойлашмагъа ва асувлу ёлланы ахтармагъа борчлу эте.

Алда Дагъыстанны загъ-

лыкълар болма тюшегени гъакъда айрыча эсгерди. Неге тюзлюк, яшавлукъ-экономика масъалаланы ёрукъларгъа салывгъа байлавлу белгиленген борчланы яшавгъа чыгъарывну масъаласы да чаралар гёрюлмесе чаналай.

ДР-ни загъмат ва яшавлукъ оьсюв министри Магъамматзагъир Кихасуров бизге билдирген кюйде, министерликни ерли муниципал къурулувлары булан байлавлукъда иш гёреген жаваплы къуллукчуларыны гъаракаты булан оьтген йыл 24 мингге ювукъ адам ачыкълыгъа чыгъарылгъан. Шо да Россияны Гъукуматы берген тапшурувдан эсе 4 минг адамгъа артыкъ бола.

Алгъа салынган тапшурувланы яшавгъа чыгъармакъ учун гёрюлген чараланы натижасында айрыча адамлардан 2024-нчу йылда 36 миллиард манатдан къолай налог гъакълар жыйылгъан. Алдагъы йыл булан тенгелешдиргенде айрыча адамлардан жыйылагъан налогланы оьлчевю 1,3 керен кёп болгъаны да аян этилген.

Къ. КЪАРАЕВ.

СПОРТ

Алевдин Абуковну эсделигине багъышланды

20-нчы апрелде Эндирейдеги спорткомплексде Дослукъ орденни кавалери Алевдин Абуковну эсделигине багъышлангъан гезикли шагъмат турнир оьтгерилди. Шолай турнирлер гъар йыл оьтгериле ва Дагъыстанни Кубогун алмакъ учун савлай республикадан бажарывлу шагъматчылар жыйыла. Бу йылгъы турнир Уллу Ватан давну 80 йыллыгъына багъышлангъан эди.

Дагъыстанни кубогун алмакъ учун оьтгерилеген ярышларда бу гезик 62 адам ортакъчылыкъ этди.

Турнирни ачылывунда халкъара гроссмейстер Жакъай Жакъаев, Дагъыстанни Халкъ Жыйыныны депутатлары Руслан Ибрагимов ва Уллубий Абуков, Хасавюрт районну башчысыны ишлерин заманлыкъгъа кютеген Багъавутдин Мамаев, доскъардашы ва администрацияны башгъа жаваплы къуллукъчулары ортакъчылыкъ этди.

Магъачкъала, Избербаш, Каспийск, Дербент, Хасавюрт ва Къызлар шагъарлардан, шолай да Ногъай, Хасавюрт, Акъуша, Буйнакск, Унцукъул, Къайтакъ, Табасаран ва Къазбек районлардан гелген оюнчулар яхшы гъаракат этдилер.

Натижада 1-нчи ерни ва Дагъыстанни кубогун магъачкъалалы Руслан Гъажиев алды, огъар грамота ва 20 минг манат акъча савгъат да берилди. Экинчи ерни де магъачкъалалы Таймас Темирбеков, уьчюнчю ерни буса Гъакимов Халил алдылар. Олагъа да акъча ва эсделик савгъатлар берилди.

Дагъыстанни шагъмат федерациясыны директору, ярышланы баш судьясы Зураб Салманов айтгъан кюйде, турнир бек арив ва къурумлу оьтдю. Ярышлар оьтгерилген кюйге Дагъыстанни кеп районларындан гелген оюнчулар бек рази къалдылар.

Уллубий Абуков турнирни ортакъчыларына баракалла билдире туруп, гелеген йылдан тутуп, ярышланы Темиркъазыкъ федерал округну оьлчевюнде оьтгерме хьял барны да айтды.

Г. БЕК.

Чемпионат Магъачкъалада оьтгерилежек

Бизге белгили болгъаны йимик, апрель айны 23-нден тутуп 26-сына ерли Магъачкъала шагъарда Темеркъазыкъ федерал округну авур атлетикадан чемпионаты оьтгериле.

Магъачкъала шагъардагъы «Труд» деген стадионда юрюлежек шо чемпионат СССР-ни спортну устасы, РСФСР-ни авур атлетикадан чемпиону Байболат Гъамитовну эсделигине багъышланажакъ.

Дагъыстанни авур атлетикагъа къарайгъан федерациясыны елбашчысы Сайит Абдуллаевни сёзлерине гёре, артдагъы йылларда бизин спортчулар спортну шо жура сындан гёрмекли оьрлюкlege етишип геле. Шо да федерация къаныгъывлу кюйде юрютген гъаракатны натижасы болуп токътай. Шону булан бирге, мухбирлеге берген баянлыгъында ол чемпионат оьр даражада оьтгерилежегине инанагъанын билдирген.

Н. Б.

Зайналгъамит АТАЕВ:

«Учувда оьзюнгню башгъа дюньяда йимик гъис этесен»

«Игитлик гёрсетме сюеген адамгъа яшавда гъар къайсы заманда да ер табыла» деген халкъ айтывну терен маънасына агъамият берилмей къалагъан гезиклер аз болмай. Бизин арабызда басагъан гъар абатын, этеген гъар ишин бир игитликге санама тюшеген къоччакълар нечакъты суйсенг де бар. Оьр Къазаныш юртда тувгъан, оьсген, билим алгъан, яшданокъ юрегине тюшген лётчикни касбусуна ес болуп, къайыркъанатлы къушун гъаваларда саркъытып, игитликге тенг болардай къоччакълыкълар гёрсетген Зайналгъамит Атаев, бизин арабызда яшайгъан уьлгюлю ва бай къысматы булангъы адамланы бириси.

Юртдагъы орта школаны битдирген Зайналгъамит Буйнакскидеги педагогика училищени де тамамлагъан сонг, яшдагъы умутума етишмей къоймасман деп айтып, Ейск шагъардагъы лётчиклени гъазирлейген оьр асгер авиация училищеге тюше. Гъавада учма гъазирлик гёрювню теория ва практика сынавларындан уьстюнлю кюйде оьтген Зайналгъамит Атаевни уьйренив самолётларда биринчи учувары башлана. Арадан онча узакъ заман да гетмейли ол лётчик-инженер даражагъа етише.

Училищеде охув болжалы битген Зайналгъамитни асгер къуллугъун кютме Совет асгерлени Германиядагъы бёлгюне бакъдыралар. Мунда ол иш уьстюнде яхшы сынав топлай туруп, старший лётчикден эскадрильяны командирини кёмекчисине ерли гётгериле. Асгер къуллукъда ва дав шартлагъа гъазирлик гёрювде оьтгерген 6 йылны ичинде огъар бомбагъа тутув-дагъытыв асгер авиацияны 1-нчи класлы лётчиги деген чин бериле. Лерс деген шагъарда 6 йыл къуллукъ этген Зайналгъамит асгер къуллугъун Белоруссия округда узата. Шолай, Бобровичи аэродромда асгер тапшурувну кютеген вакътинде, 400 метр бийикликден учуп турагъанда самолётуну мотору токътап къала. Къоччакъ лётчик, эсер-месер болуп парашют булан атылып тюшме къарамайлы, самолёт не ерге тюшме болагъанны тергей ва тебенде ерлешген юртгъа багъып барагъанны

гъазир англай. Бары пагъмусун-гъюнгерин къоллап, самолётун юртну тувра уьстюне тюзленме къоймай ягъа боюна бакъдыра ва ерден берилген буйрукъгъа гёре парашют булан атылып тюше. Эсгерилген къоччакълыкъы учун Зайналгъамит Атаев пачалыкъны савгъаты – Къызыл Юлдуз орденге лайыкълы бола. Уллу уьлкебиз СССР тозулма турагъан вакътилерде ол Украинада къуллукъ эте. 1986-нчы йылны апрель айында огъар Чернобыльдагъы атом станцияда болуп гетген хатабалагъны алдын алыв ва заралын кемитив чараларда ортакъчылыкъ этмеге тюше. Узакъ къалмай ону алдында Украинагъа аминликге ант бермекъ деген масъала токътай. «Екъ!» - деп жавап бере ол оьз оьзюне. – «Лётчик бир керен ант бере! Шо антны да мен уллу Ватаным – СССР учун бергенмен» – деп, асгер къуллугъун да къоюп

Дагъыстангъа къайта.

Зайналгъамит Атаев тахшагъарыбыз Магъачкъаладагъы МЧС-ни бир бёлгюню начальниги гъисапда иш юрютмеге башлай. 2018-нчи йылдан тутуп буса ол А.П.Салаватовну атындагъы пачалыкъ къумукъ музыкалы-драма театрда от тюшювлерден къоруп сакълаву инженери болуп чалыша. Зайналгъамитни иш елдашы, Алимпаша Салаватовну атындагъы къумукъ музыкалы драма-театрны директоруну заместители Юсуп Гъусейнов ону гъакъында исси ва лайыкълы сёзлер айтып сесленди.

Зайналгъамитни яшав ёлу янгъыз гъавада учагъан лётчикни гъакъындагъы къужурлу лакъыр болуп къалмайлы, Ватангъа берилгенликни, оьз халкъына ва касбусуна амин болгъанлыкъны гъакъ герти шагъаты да дюр. Абдулгъамит 1970-нчи йылда ата юртундагъы къыз булан уйлене. Къызы Германияда, уланы буса йыракъ Забайкальеде тувгъан.

– Юрегим чертип, шыбышлап сыр чечегенде йимик: сыралы-сигърулу гючю булан даим оьзюне тартагъан, дагъы гъеч бир аламан булан да тенглем болмас йимик дазусуз, эркинликни гъисин сингдиреген кек мени учун инг аслу ва аявлу ниъмат болуп токътады. Лётчикни касбусун суймей къоймагъа бир де бажарылмай. Шо касбуну башын тутгъанлар бютюн оьмюрюн уча туруп оьтгередир десем де янгылыш болмасман. Учувда мен оьзюмню башгъа дюньяларда йимик гъис этемен, – деп такрарлай бола 30 йыллар гъалал кюйде Ватангъа къуллукъ этип, отставкагъа чыкъгъан полковник чинындагъы лётчик-инженер Зайналгъамит Атаев, кекге бакъгъан гъасиретлиги, сагъынчы сёнмегенни эсге сала туруп.

Казим КАЗИМОВ.

СУРАТДА: З.Атаев учувну алдында.

СЛУЖБА ПО КОНТРАКТУ
НОВЫЕ УСЛОВИЯ

Выплаты
от 1,5 млн ₴*

Зарплата
от 210 тыс ₴

500 т.р. - РД, +500 - РД через Полк резерва,
400 т.р. - РФ, от 100 до 400 т.р. - от муниципалитета

117 фед. номер

Пункт отбора по РД
8 (989) 484-69-95

«Къан берив–рагъмулу ва пайдалы иш»

Адамны къаны ёкъ буса, жаны да ёкъ. Савлай къаркъарангны ишлетеген къан туюлюму? Айрокъда бугюнго ала-пелекети булангъы яшавубузда шогъар нечеселер харлы бола. Шону учун да, гъар йыл апрель айны 20-нда бютюн Россияда «Донорну гюню» деп белгилене. Бу тарх булан да байлап бизин республикада да бир жуманы узагъында инсаплы гъаракатлар юрюлегени адатлангъан.

тагъан агъамиятлы масъалалагъа байлавлу да маълумат берди.

– Букъан алагъан къуллугъуну аслу муратлары алышынмагъан. Олагъа салынгъан борч–медицина идараланы санлы ва

Алдагъы гюнлерде де «Дагестан» деген маълумат агентлигинде республикабызда къан берив булан байлавлу ишлер нечик юрюлегенни гъакъында прес-конференция оьтгерилди.

Шонда Дагъыстанны савлукъ сакълав министри Ярослав Глазов, инг жагъил Гъюрметли донор Къурбан Багъадзиев ва Дагъыстанны къан алагъан центрны баш врачыны заместители Марина Курачева ортакъчылыкъ этдилер.

Министр Я. Глазов оьзюню сэйлевюнде бизде къан берегенлени санавун артдырмакъ муратда гъазирленген волонтер программалар жагъ кюй-

де яшавгъа чыгъагъанын эсгерди. Шондан къайры да, ол англатгъан кюйде, Россияда аркъасюек майындан (костный мозг) къыйыны барлар учун бизин республика донорланы санав ягъындан да алдынлы ерде экени ачыкъ болду.

– Бу йыл Дагъыстандан аркъасюек майы заралангъанлар учун донор болгъан 14 минг адам Федерал маълумат базагъа кирген. Бу санав республикабызда йыл сайын донорланы сыдырасы толумлаша барагъанын гёрсете.

Министр лакъырын узата туруп, Дагъыстанны къан алагъан центрны алдында токъ-

биревню де савлугъуна зиян гелтирмежек къан булан таъмин этмек, къан беривню агъамиятлыгъын гетермек ва къувунлу гъаллар учун шону сакъламакъ,–деп белгиледи Я. Глазов. Ол билдирген кюйде, республикабызда заман-заман 15 минг донор къан бере.

Прес-конференцияда Къурбан Багъадзиев къан беривде топлагъан сынаву гъакъда хабарлай туруп, 94 керен донор болгъанын айтды. Ол энниден сонг да адилли ишни якълажагъын эсгерди.

– Къан берив – рагъмулу ва пайдалы иш. Биревню къаны бир нече адамны къутгъарма бола,– деп белгиледи ол.

Янгы къайдасы къоллана

А.Вишневскийни атындагъы республика клиника больницада аркъасюек грыжаны сав этивюню янгы къайдасын къоллама башлагъанлар.

Больницаны маълумат бёлюгю билдирген кюйде, нейрохирургия бёлюкню касбучуларындан ерли къатынгиши кеме тилеген болгъан. Ол бели яман авуртагъанындан гъаран юрюгенин айтгъан. Тергевлерден сонг ону аркъасюегинде грыжа бар экени ва шону алгъасавлу кюйде тайдыр-

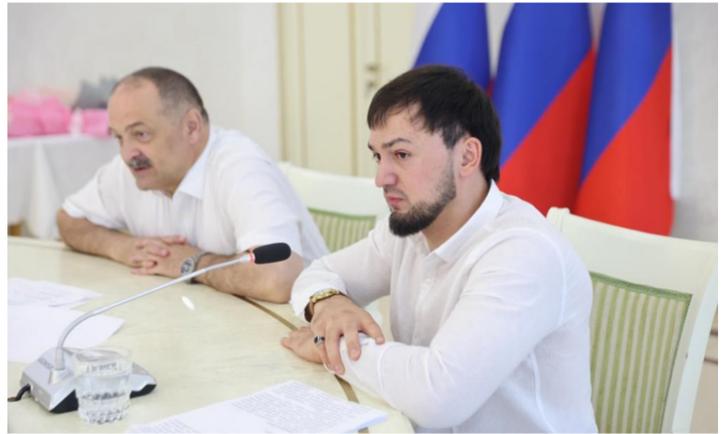
маса ярамайгъаны токъташдырылгъан.

Операцияны Павловну атындагъы Санкт-Петербургдагъы медицина университетни нейрохирургу Дагъир Абуков ва клиника больницаны нейрохирургия бёлюгюню заведующийи Шамил Садыкъов оьтгерген. Операция ярым сагъат узатылыгъан.

Шондан сонг къатынгиши парахат олтуруп да, юрюп де бажаргъан. Ондан къайры, операциядан сонг адамны къаркъарасында яра дамгъалар, гъызы къалмай.

Аркъасюек грыжа – Дагъыстанда лап да кеп йылгъан аврувланы бириси. Гъар йыл орта гъисапда 2,5 минг адамгъа шону тайдырма туюше. Шоланы 450-не А.Вишневскийни атындагъы республика клиника больницада этиле.

Зал ачылажакъ!

«Скала» деген регион проектни башчысы Карим Шехсайитов билдирген кюйде, ювукъарада Магъачкъалада Али Алиевни атындагъы хас спорт школаны кюрчюсюнде коляскаланы къоллайгъан сакъатлар учун тренажёр зал ачылажакъ.

– Республиканы Башчысыны янындагъы ватандашлыкъ жамиятны оьсдюкюне къошум этеген ва адамланы ихтиярларын якълайгъан советни жыйынларыны бирисинде мен Сергей Алимовични тергевюню бир агъамиятлы масъалагъа бакъдырдым. Айтагъаным, республиканы тахшагъарында бугюнге ерли сакъатлар учун тренажёр зал ёкъ. Шо заман С. Меликовну тапшурувуна гёре ишчи гюп къурулду. Шагъарны

башчысы Юсуп Умаовну якълаву булан спорт школада ярашдырыв ишлер башланды ва сакъатлар учун янгы лифт къурулду»,– дей К. Шехсайитов.

«Бугюн-тангала дегенлей, спорт булан машгъул болма сюегенлени оьзюбюзню майданчабызда жыйма башлажакъбыз, Украинадагъы хас асгер гъаракатда ортакъчылыкъ этгенлер учун айрыча программалар тизгенбиз»,– деп де эсгерди «Скала-ны» башчысы.

Врачлар етишип гелгенче ...

Дагъыстанны загъмат министерлигини прескъуллугъу аян этген маълуматлагъа гёре, «Къызыл хач» деген бютюнроссия къурумну касбучулары Избербашдагъы 7 номерли яшлар уьюнде сакъланагъанлар учун башлапгъы медицина кемекини оьтгеривге байлавлу хас уьйретивчю дарслар юрютген.

10 йылдан 20 йыл чагъына ерли яшлагъа яшавда гъар мюгълетде адамны савлугъуна, гъатта, яшавуна къоркъунчлукъ гелтиреген мюгълетлер тувулунагъанын ва шо заман янында тийишли кемекини этип бажарагъанлар табылмакъдан кеп зат гъасил болагъаны гъакъында мекенли далиллер, мисал-

лар да гелтирилип айтылгъан.

Яшлар дарсларда оьпкелеге, юрекге массаж этме, яралагъа, адамны сынгъан санларына бинт байлама уьйрене. Ондан къайры, «Биз бирче бусакъ – гючбюз» деген психология тренинг оьтгерилди. Тренингде 25 яш ортакъчылыкъ этди.

Бетни гъазирлеген Паху ГЪАЙБУЛЛАЕВА.

Герти игитибиз

Дав - уьч гьарпдан тизилген гиччи сёз болса да, уллуну да, гиччини де кьартыллата. Бизин уллу уьлкебизде ону аччысы тиймеген не шагьарны, не юртну, гьатта агьлюлени тапмагьа кьыйын. Кьумукьтюзю уллу юртларыны бириси Кьаягентден де элибиз, халкьыбыз учун авур гюнлер тувгьанда юзлер булан эргилилер, кьолгьа савут альп, намарт душман булан чабушмагьа, сююмлю Ватаныбызны якьламагьа гетерилди. Шоланы бириси Исрапил Исрапилович Алиев. Мен ону гьакьында 70-80-нчи йылларда кеп исси сёзлер эшитгенмен, нече гезиклер гёрме де гёргенмен, Уллу Ватан даву ортакьчысы экенин де биле эдим, тек ювукьдан таныш болмагьа, дав игитликлери гьакьында сорап билмеге ва язмагьа кьысмап буюрмады. Мени эсимде ол сабур, саламат, парахат адам гьисапда даимликге кьалды.

Тенглилеринден артда кьалмады

Уллу Ватан даву орденлери ва медаллары булан савгьатлангьан Кьаягент районлу игит уланланы гьакьында кеп язаман. Язгьанларымны арасында Исрапил Алиев етишмейгенине бир де гюнагьым екь деп эсиме геле. Гьар юртну гьакимияты, тарихчилери, юртун сюеген уланлары-кьызылары аз тююл. Районну юртларындан чькьгьан Ватан даву ортакьчылары булан дав игитликлерин ва савгьатларын тенгleshдиргенде, Исрапил Алиев кеплеринден яда барысындан да алда деп, ташдырып айтмагьа боламан. Ол Уллу Ватан даву 2-нчи даражалы, Макьтавлукьну 3-нчу даражалы, 2 Кьызыл Юлдуз орденлер булан ва орденлеге тенг гьисапланып гелген «Кьоччакьлыгьы саялы» деген медаль булан савгьатлангьан. Парахат яшавну йылларында ол Загьмат Кьызыл Байракь, Уллу Ватан даву 1-нчи даражалы орденлери, юбилей медаллар булан да савгьатлангьан. Буланы гьариси игитибизни дав ва загьмат яшавунда озь белгисин кьойгьан. Уланьны уланы Марат Алиев айтагьангьа гёре, Исрапил Алиевни разведгруппасы даву ахыр айларында жаваплы дав тапшурувну кюте туруп, немис солдатны ва уллу чинли офицерни де кьолгьа алгьан. Тек, тапшурувдан кьайтагьанда офицерни дивизиягьа савлай етишдирмеге бажармагьан. Шо гьал огьар Советлер Союзуну Игити деген оьр атгьа ес болмагьа четимлик этген. Игит сержантгьа Кьызыл Юлдуз орден экинчи гезик тапшурулгьан.

Исрапил Алиевни яшав ёлу 40-нчы йылланы «талигьсиз» наслуларыны кьысматына ошай. Ол сабанчыланы агьлюсюнде 1919-нчу йылда тувгьан, яшаву да совет гьукуматыны аякьгьа турагьан йыллары булан раслашгьан. Оьзге тенглилери йимик ол да яш чагьында кеп кьыйынлыкьланы гёрген, четимликлерден оьтген. 1929-нчу йылдан башлап ол Кьаягентдеги башлапгьы билимлерин береген школада, сонг Дербент ва Буйнакск шагьарлардагьы орта билим береген хас охув ожакьларда охувун уьстюнлю давам этген. Муаллим болмагьа бек гьаракат этген. Тек, кьысмап буюрмагьан.

1939-нчу йылда ол тенглилери булан Совет Армияны сыдыраларына чакьырыла. Эки йыл кьулуькь эте. Уллу Ватан даву Центральный, 1-нчи Степной, 1-нчи Белорус фронтланы асгер бёлкюлеринде оьтгере.

Давну отундан оьтдю

Давну башлапгьы йилларын да ону асгер яшаву, кьулуькьлары дав-гьава бёлкюклери булан байлана. Асгер борчларын ол Украинаны Пирятин деген шагьарында ерлешген 600-нчу атышывчу полкунда башлай. Сонг авиа-кьулуькьчуларын гьазирлейген Запорожье шагьардагьы полкуну школасына бакьдырыла. Исрапил Алиев охувун самолётлагьа кьулуькь этеген касбучу гьисапда битдире, бир нече айлар кьулуькь эте. Дагьыстанда оьсген ва гьар дагьыстанлы йимик атланы бек ушатагьан Исрапил атлы асгерге - 14-нчу атлы дивизиягьа бакьдырыла. Тек, ону гелген гюнунден тутуп, дивизияны разведчиклерини ротасына бёлкюню командири этип белгилейлер. Мунда Исрапил Алиевни герти дав яшаву башлана.

1943-нчу йылны ноябр айында фронт Белоруссиягьа гёче. Белоруссияны бырынгьы шагьарларыны бириси Мозырь гюнтувушда Припять оьзенни боюнда ерлешген. Старший сержант Исрапил Алиевни бёлкюне дивизияны командованиеси шагьарны боюндагьы бийикликни елемеге хас тапшурув бере. Группа гёзге илинмей тарыкь бийикликге гетериле ва ерлеше. Тек, немис-фашистлер разведчиклени эс эте ва атышывлагьа гирише. Бир биревге атышывлар уьч гюн юрюле. Дёртюнчу гюнню тангьында гиччи бёлкюге кемек етише. Батальонну командири: «Нече барсыз?», - деп сорап. Арыгьан-талгьан, акь халатлары балчкьыгьа-кьангьа батгьан солдатланы алдына Исрапил Алиев чыгьа ва: «Елдаш комбат, 7 бар эдик, эки кьурдашыбызны тас этдик», - деп жавап бере. Комбат 24 йыллыкь Исрапилни кьучакьлай

ва «Сизин кьаттылыгьыгьызы болмагьан буса дивизиягьа Мозырь учунгьу давланы башламагьа четим болажакь эди, савболугьуз, кьоччакьларым!» - дей. Шагьар душмандан азат этилген сонг, ноябрни 30-нда Исрапил Алиевге Макьтавлукьну 3-нчу даражалы орден тапшурула.

Арадан ай оьтмей, Мозырьден уьстде Припятьны бийик боюнда ерлешген бырынгьы гиччи шагьар Петриков учунгьу кьанлы давлар башлана. Ахшам Исрапил гьар солдатны исси сёзлер айта, ротаны парторгуну партияны сыдыраларына гирмеге язгьан арзасын бере. Танг булан гьужум башлана. Шагьар азат этиле. Исрапил Алиев «Кьоччакьлыгьы саялы» деген медаль булан савгьатлана, партияны сыдыраларына кьошула.

1944-нчу йыл Исрапил Алиевни яшавунда даимликге эсде кьалгьан йыл бола. Белоруссия азат этиле. Давлар Польшаны топуракьларына гёче. Исрапил Алиев кьулуькь этеген 14-нчу атлы дивизия душманны гьызарлай туруп юрюшюн Берлинге бакьдыра. Польша учунгьу давларда ол 2 орден, 3 медаль булан савгьатлана, ата ягьына отпускга йиберила. Ата юрту Кьаягентде он гюн бола, суйген кьызы Айханым булан уьйлене.

И.Алиевни полкгьа кьайтыву Висла оьзенден оьтюв давлар булан раслаша. Висла Польша пачалыгьыны инг уллу оьзени: генги 200 метрден 1000 метрге узатыла, теренлиге 1 метрден 7 метрге етише. Немис-фашистлер мунда гючлю бекликлер онгара. Тек Белоруссиядан уьстюнлю оьтген совет асгерлер оьзен бекликни оьтмеге тындырыкьлы кюйде гьазирлене. Исрапил Алиевни атышывчу бёлкюю биринчилерден болуп оьзенни ари бетине чыгьа. Немис-фашистлер совет асгерлени алгьа барывун геч гёре ва оьзенни уллу асгер бёлкю оьтген деп шо ерге гючлю атышывлар эте. Исрапил Алиевни бёлкюю ва савлай рота оьзенден оьтюп токьтамай душманны окопларына ювукьлаша ва гьужумгьа гетерилген немис солдатланы гьазирленип кьаршылай. Натижада савлай полк Висланы ари бетине чыгьа ва алгьа барывун токьтатмай уьстюнлю давам эте. Шо давларда Исрапил Алиев яралана, госпитальгьа бакьдырыла. СССР-ни Оьр Советини Президиумуну 1944-нчу йылны сентябр айыны 7-нде кьол салынгьан Указы булан Исрапил Алиев Уллу Ватан даву 2-нчи даражалы оьрдени булан белгилене. Дивизияны командованиеси игит уланны агьлюсюне баракалла кагьызын йибере. И.Алиевни атына даву йылларында СССР-ни Оьрккомандующийи И.В.Сталинни атындан 6 «БАРАКАЛЛА» кагьызлар йиберилген.

1945-нчи йылны январыны 12-нде Уллу Ватан даву тарихине гирген Висла-Одер дав операция башлана. Оьзюне Г.К.Жуков елбашчылыкь этеген 1-нчи Белоруссия фронтну асгер бёлкюлери биринчилерден башлап Одер оьзенден оьтюп гьужумгьа гетерилелер. Шоланы арасында бёлкюню командири сержант

Исрапил Алиев де бола. Польшаны топурагьында гючлю давлар башлана. Беклик кьалалагьа айландырылгьан Познань, Лодзь ва оьзге шагьарланы елемеге енгил болмай. Тек, совет солдатланы алгьа барагьан гьаракатын бирев де токьтатмагьа бажармай. Исрапил Алиевни шо давларда гёрсетген игит ишлери Кьызыл Юлдуз орден булан экинчи гезик белгилене.

Ата юртун оьр этди

Дав битген сонг бир йылдан ол ата юрту Кьаягентге кьайта. Орденли фронтовикни партияны Кьаягент район комитетини бёлкюню заведующийи, узакь кьалмай халкь депутатларыны Кьаягент район советини исполкомуну председатели этип белгилейлер. И.Алиев колхозну председатели, МТС-ни директору болуп да чалыша. Яшавуну артдагьы он йылында «Кьаягент» совхозну юзюмчюлюк бёлкюне елбашчылыкь эте. Загьмат фронтда да Исрапил Алиев гёрмекли уьстюнлюкьлеге етише. Бёлкюню коллективи юзюмчюлюк тармакьда гьар йыл оьр натижаланы гёрсете, социалист ярышда алдынлыланы ёлун тутта. Шо уьстюнлюклери саялы 1976-нчи йылда бёлкюню башчысы Исрапил Алиев сыйлы орденлерден гьисапланагьан Загьмат Кьызыл Байракь орден булан савгьатлана. 1977-йылда огьар ВДНХ-ны гюмюш - 1979-нчу йылда - бронза медаллары тапшурула. 1978-нчи йылда Исрапил Алиевге «ДАССР-ни ат кьазангьан юзюмчюсю» деген сыйлы ат да бериле. Ял алмагьа чыкьмагьа оьмюрю етишгенде Исрапил Алиев иш кьурдашлары, загьмат коллективи булан савболаша. Яшавуну ахыр йылларын агьлюсю булан оьтгере, яшларына ва оланы яшларына багьышлай.

Шо йылларда ол Кьаягент районну ветеранларыны Советини председатели этилип сайлана. Давну ва загьмат ветераны загьмат коллективлерде, Кьаягент юртну школаларында яшлар булангьы ёлугьувларда чакь-чакьда бола эди. Шолай гьар ёлугьув юртлулар, айрокьда, яшлар учун пайдалы, патриот якьдан тарбиялава гёрмекли ер тутуп гелген..

Исрапил Алиев уьягьлюсю Айханым булан 4 яшны атасы. Яшланы гьарисине терен билимлер берип кьоймай, бизин дагьыстан адатланы ёлунда тарбия да берген. Яшланы гьариси яшавда оьз ерин тапгьан, юртлуланы арасында сый-гьюрмет кьазанмагьа бажаргьан. Уллу ва татывлу агьлюде тувгьан ва тарбиялангьан гьар улан ва кьызыяш уллу атасыны ва уллу анасыны келпетлерин гьеч унутмай.

Давну отун, кьурдашларыны оьлюмлерин кеп гёрген Исрапил Исрапилович Алиев оьмюрюню 75-нчи йылында герти дюньягьа гёчдю. Ол Кьаягентни кьабурларында парахат болгьан. Арадан 30 йыллар оьтсе де, юртлулар ону ярыкь келпетин, кьыйынлы даву йылларында, сонг загьмат фронтда этген уллу кьошумун бир де унутмай.

Магьамматрасул ИБРАГЬИМОВ,

Кьаягент район.

СУРАТДА: (солда) И. Алиев.

«Гери къайтмай батырлар кългъан»...

*«Давлар битип, авлетин гёрюп,
Кёп аналар насипли болгъан.
Тек не этерсен, тёшюн гюллелеп,
Гери къайтмай батырлар кългъан».*

М. АТАБАЕВ.

Уллу Ватан дагну йилларында бизин дагъыстанлы уланлар хыйлы кьоччакълыкълар гёрсетген. Оланы гьариси Устьюнлюкню ювукъ этмек учун дав майданда азиз жанын аямай ябушгъан. Давгъа гёнгюллю кюйде гетгенлени арасында уйленип де битмеген, жап-жагъил уланлар да болгъан. Оьжетли дав битген сонг оланы бирлерине уйлерине къайтмагъа насип болса да, амма хыйлылар фронтну ал сыдыраларында болуп, дав ёллар булан Европаны уьлкелерине, гьатта Германиягъа ерли етишип, дагну лап ахырынчы гюнлеринде жан бергенлер. Олар бизин Ватанны, оьз халкъыны гертти игитлери!

Уллу Устьюнлюкню 80 йылыгъыны алдында, биз, Дагъыстанда иш гереген элни уйренив ва давда оьлгенлени ахтарыв отрядны ортакъчылары, Россияны Оборона министерлигини асгер архивинден таба бир нече совет солдатланы кьысматын, оланы дав ёлларын ва къазангъан асгер савгъатларын ахтарып къарадыкъ. Насипге, кёп кълмай жаваплар гелди. Гьасили, дагъы да бир нече кьоччакъ игитлени – Уллу Ватан дагну ортакъчыларыны кьысматына байлавлу маълуматлар билдик.

Бугюн оланы бирисини гьакъында хабарлама сюебиз. Дадаев Абдулпатагъ Мамаевич 1916-нчы йылда Эрпелиде тувгъан. Совет армияны сыдыраларына ол 1940-нчы йылда Буйнакскидеги военкоматдан таба чакъырылгъан болгъан. Асгер кьуллугъун Мурманск областда кютмеге башлай, гвардияй старший сержанты бола. 1941-нчи йылны июн айындан башлап взводну командири гьисапда Карелия фронтгъа тюше. Ол оьзюню кёп сюеген кьызардашы Майлыкъушгъа 1940-нчы йылны декабр айында йиберген уьч мююшлю кагъызда язылгъаны йимик, ону булан бирге юртлулары Зайырхан ва Дагъир де болгъан. Тек, бироздан оланы айыра, башгъа-башгъа асгер бёлюкlege бакъдыра.

Ол башлап финлер булангъы дагну ортакъчысы бола, танклагъа къаршы иш гереген атышыв бёлюкню командири этилип белгилене. Нече керенлер де гючлю гьужумлагъа тюше. 205-нчи атышыв полкнуну 3-нчу атышыв батальонуну асгерчилери 1941-нчи йыл гюзде душманны Мурманскиден кьуваламакъ учун бары гючюн салып ябушалар. Шоланы бирисинде 1941-нчи йылны декабринде дав тапшуривну кютеген вакътиде А. Дадаев авур кюйде яралана. Къолай болгъанда дагъы да фронтгъа тюше. Ол асгер ёлдашлары булан шо давда телефон байлавлукъну ишине жавап берип тургъан, узьюлген телефон теллени ялгъап, командирлени оьзюню ротасы булангъы байлавлугъун таъмин этген.

Абдулпатагъ Дадаев.

ол бизин асгер бёлюкдени телефон байлавлугъун таъмин этив тапшуривланы бажарывлу кюйде кютюп тургъан.

Шу маълуматланы биз 1945-нчи йылны апрель айыны 6-нда 24-нчу полкнуну командири,

гвардияны подполковниги Лазарев кьол салгъан ва Абдулпатагъны Макътавлукъну 3-нчу даражалы ордени булан савгъатламагъа лайыкълы деп язгъан кагъызындан таба билдик. Шондан сонг 2-нчи Беларус фронтну 19-нчу Армиясыны 10-нчу гвардиячы дивизиясыны командири 1945-нчи йылны май айыны 1-нде огъар шо савгъатны бермек деп буйрукъ чыгъара. Шо хас документ де бизин кьолубузда бар. Амма, Абдулпатагъ шо буйрукъ чыкъма 3 гюн кълалып турагъанда душманны гюллеси тийип оьлген болгъан. Шо савгъат огъар берилмей кългъаны саялы биз о гьакъда дагъы да Оборона министерликге язма токъташгъанбыз. Дав битгенли арадан 80 йыллар гетсе де, савгъат ону адамларына тапшурулма герек.

Уьч мююшлю кагъызлар шагъатлыкъ эте

Дагну вакътисинде Абдулпатагъны кьызардашы Майлыкъуш ондан 5 керен уьч мююшлю кагъызлар ала. Биз шоланы да астаракъ ачып охуп къарадыкъ. Гьар кагъызында ол бары да ювукъ адамларына оьзонден ва дав ёлдашлары Агъматдан, Гьажиден ва Атагишиден къайнар саламлар йибере. Душманны янча туруп алгъа багъып барабыз деп яза. Бирдагъы кагъызын охуй туруп, ол яралангъан болгъанын, тек гъали яхшы экенин эсгере ва «вёрегиз, кыйналмагъыз», – деп яза. «Сизин сагъынаман. Аллагъ буюрса, дав битип, душмандан уьст боларбыз. Бизин асгерлер оланы янчып тура. Устьюнлюкню

гюнюне кёп кълмагъан» – дей...

Тек нетерсен, огъар Устьюнлюкню гюнюн гёрмеге ва савсаламат уьюне къайтмагъа, ону давдан гёзлеп турагъан аявлу анасын, дос-къардашын гёрмеге насип болмай. 1945-нчи йылны апрель айыны 27-нде ол Польшаны Яново деген юртуна ювукъда душманны гюллеси хапарсыздан тийип жан бере.

Архив документлерде ол Яново юртдагъы къабурларда гёмюлген деп эсгериле.

Дав ёлдашындан кагъыз

Уллу Ватан дав битген сонг, 1946-нчы йылда Абдулпатагъны адамларына бирдагъы бир кагъыз геле. Бу гезик шо кагъызын ону дав ёлдашы Горьков областдан язып йиберген болгъан. Кагъызда эсгерилеген кюйде, дагну йилларында ол дагъыстанлы кьоччакъ улан, старший сержант Абдулпатагъ Дадаевни взводнуда болгъан. Дав тапшуривланы устьюнлю кюйде кютгени саялы А. Дадаев бир нече савгъатлар булан савгъатлангъан. «Душманны дагъыта туруп, биз, къурдашым Абдулпатагъ булан бирге, кёп ерлерден оьтдюк, хыйлы шагъарланы азат этдик. Амма ажжал къаравуланмагъан кюйде гелди. Агъачлыкъдан таба бизге багъып атышыв башланды. Абдулпатагъ шо заман мени янымда эди. Гёлегимни йыртып алып, ону ярасын кьысып байладым. Аркъама гётерип кёп ёл юрюдюм. Тек нетерсен, ону ярасы бек авур эди, кёп къланы да гетди. Лап ювукъ асгер къурдашым мени кьолумда жан берди. Мен шо ерде огъар оьзю саялы да душмандан оьч алажакъман деп ант этдим. Шо антымны кютмеге де кьаст этдим.

...Дав битгенде биз бирибизге кьонакълай барарбыз деп ойлаша эдик. Ону гелешмиши барны да биле эдим. Тоюна гелмеге умутум бар эди... Амма, умутларыбыз бир мюгълетни ичинде узьюлдю. Мен ону йимик лап инамлы ёлдашымдан айрылдым. Ону оьлюмден кьутгъарып болмагъаным саялы менден гечип кьоюгъуз», – деп язылгъан къурдашыны кагъызында.

Оьжетли дав ону йимик нечеселени яшавун кьыркъгъандыр, умутларын узьгендир. Олай кёп батыр уланлар давдан гери къайтмай кългъан. Хыйлылар буссагъатда да белгисиз тас болгъан деп санала.

Ана топурагъын, азиз элин душмандан якълагъан кьоччакъ батырлагъа даимлик макътав! Эсги яралар янгырса да, биз оланы атларын гьар йыл Устьюнлюкню байрамыны алдында эсге алабыз, оьсюп гелеген яш наслугъа совет солдатны игитликлери гьакъда хабарлайбыз.

Гъайбулла ГЪАЙБУЛЛАЕВ,
Буйнакск район.

Кьоччакълыгъы учун эки медаль

Архив документлер шагъатлыкъ этегени йимик, ол 1941-1943-нчу йылларда Карелия фронтну Мурманск боюнда душмангъа къаршы юрюлген ябушувларда гёрсетген кьоччакълыгъы учун «Кьоччакълыгъы саялы» деген медаль булан савгъатлана.

Шо асгер бёлюкде ол узакъ заман кьуллукъ этген. 1943-нчу йыл Мурманскиден 120 чакъырымлар аридеги Печенга юртну азат этивну вакътисинде бирдагъы керен яралана. Бираз заман госпитальда ятып чыгъа.

Абдулпатагъ Дадаев 1944-нчу йыл Петсамо-Киркенес гьужумну вакътисинде де оьзюню кьоччакъ кюйде гёрсетген. Шо йылны ноябр айында Башкомандованиени буйругъу булан ол кьуллукъ этеген Къызылжолдузлу атышыв полк «Киркенесский» деген атгъа лайыкълы бола. Хыйлы асгерчилеге, оланы арасында А. Дадаевге де экинчи керен «Кьоччакълыгъы саялы» деген медаль тапшурула.

Дав ёллар булан ол Балтыкъ бойдан оьтюп, Польшагъа чыгъа. 1945-нчи йылны январ айында оланы асгер бёлюкю Польшадагъы Мазовецка шагъарда токътай. Уьюне йиберген ахырынчы кагъызын да ол 1945-нчи йылны январ айыны 26-нда шо шагъардан язгъан болгъан.

1945-нчи йылны февраль айындан тутуп Абдулпатагъ Дадаев 2-нчи Беларус фронтгъа тюше. Польшаны Гдыня шагъарына ювукъда бек гючлю кюйде юрюлеген дав гьужумну вакътисинде

Оъжетли дав буссагъат да гёз алда...

Уллу Уъстюнлюкню гюню ювукълашып геле. Шогъар байлавлу бары да ерде тюрлю-тюрлю чаралар оьтгерилип тура. Бу йыл байрамгъа айра да кёп агъамият бериле. Нечик чи, шо оъжетли давда совет халкъ уьст болгъанлы арадан 80 йыл гете.

Белгили экени йимик, давну заманында да шаирлер шиърулар язвун токътатмагъан, язвчулар ва композиторлар гъар тюрлю асарлар, макъамлар чыгъаргъан. Шолай олар адамланы ругъун гетерген.

Бизин Дагъыстандан давгъа 30-дан артыкъ шаирлер ва язвчулар гетген. Олар дав битген сонг да шо темагъа тарихде унутулмас йимик хыйлы-хыйлы асарлар язгъан. Шоланы биз школада охуйгъандан берли унутмайбыз. Мисал учун, К. Симоновну 1941-нчи йылда язылгъан «Гёзле мени» деген шиърусун буссагъатда да гече юхумдан уягып тилесе де айтып болар эдим. Олай дагъы да, «Турналар» деген йыр савлай дюнья аламында чалынып турмаймы?...

Мен шоланы яшлагъа да мактапда чакъ-чакъда охуйман, терен маънасын англатаман. Озокъда, бир де шеклик ёкъ – олай асарлар мени йимик дагъы да кёплени ругъландырадыр. Д.Шестаковични 1941-нчи йылда къамавгъа тюшген Ленинградгъа багъышлап язгъан еттинчи симфониясын эсге алсакъ да таманлыкъ этмейми. Ёкъ, этмей! Олай асарланы ана тилде язылгъанлары къулакъгъа айрокъда арив чалына. Къумукъ миллетге кёп къуллукъ этген шаир, язвчу, тил илмуланы алими Ибрагъым Керимовну 1942-нчи йылда, давда турагъан вакътиде язгъан «Разведкада» деген шиърусун бу ерде нечик эсгермей къояйыкъ.

«...Уяндым мен землянкада тёр
якъда
Эртен гюнеш чыгъып гелеген
чакъда.
Ким эдинг сен мени тавдан
тюшюрген?
Яраланып ятгъан уланни
гёрген?
Ким эдинг сен оьлюмден
алгъан мени?»

Энни нечик табар экенмен сени?
Айтгъан бусанг къулагъыма
атынгны?
Салгъан бусанг кисеме
суратынгны?
Бугюн сени табар эдим
къайдан да,
Излер эдим дав этеген
майданда...»

Язвчулар ва шаирлер давну йылларында къалам булан да, хыйлысы дав майданда тюбек булан да фашист елевчулеге къаршы ябушгъан. Тек, нетерсен, оланы бирлерине давдан къайтма насип болмагъан. Айтсакъ, къумукъ драматургияны курчюсюн салгъанланы бириси, анадан къумукъ театрыбыз оьзюню атын юрютеген Алимпаша Салаватов халкъын ва ватанын якълама деп фронтгъа гетип, 1942-нчи йылда Къырым ярым атавну Къара денгиз боюнда жан берген. Бизин юртлу тамаза, давну ветераны, кёп йыллар тарих дарсланы муаллими болуп ишлеген Абдулмежит Латыпов давда Алимпаша Салаватов булан бирче болгъанын оьзю савунда хабарлай эди.

Оьзюм адабиятны, айрокъда дав темагъа язылгъан асарла-

ны охума да, охуйгъанлагъа тынглама да кёп сюегенге буса ярай, гетген жума Буйнакскиде Уллу Уъстюнлюкню байрамына багъышланып чебер охувну конкурсу бар дегенде, аягъым оьзлюгюнден ерли администрацияны уллу залына алып гелгендей болуп къалды. Шо гюн мунда яшлар да, уллулар да, студентлер де жыйылгъан эди. Дав темагъа язылгъан асарланы гёнгюнден айтма сюегенлер бирини артындан бири сагнагъа чыгып, А.Дементьевни, А. Ахматованы, М.Жалилни, Р.Гъамзатовну ва башгъа шаирлени шиъруларын, уллу асарланы бёлуклерин нече де чебер кюйде охудулар. Оланы бирлери дав темада гиччи сагна гёрюнюшлер де гёрсетип, жюрини де, бары да жыйылгъанланы да разилигин алды.

Бу конкурсгъа айрокъда студентлер тындырыкълы кюйде гъазирленгени эс этилди. Жыйылгъанлар Буйнакскидеги педагогика коллежни студент къызы Хаджат Атаева айтгъан «Разведкада» деген шиъруну, медицина училищеден Разияханым Сайкумова айтгъан «Медсестраны гъакъындагъы балладаны», 4 номерли школаны охувчусу Татув Зубайитдинованы «Давну токътатыгъыз» деген шиърусун ва 7 номерли школаны муаллими Патимат Устарбекова айтгъан «Ананы гъакъындагъы баллада» деген асарны лап да бек ушатды деп эсиме гелди. Шиъру охуйгъанлар Ватаныбызны бугюню якълавчуларын – СВО-ну ортакъчыларын да эсге алма унутмады. Мен буса, олагъа тынглай туруп, оъжетли дав буссагъатда да гёз алда чы, буссагъатда да бизин уланлар Ватанын якълай туруп азиз жанын аямай чы деп ойлашдым.

Уллу Уъстюнлюкню гюнюне багъышлангъан чебер кюйде шиъру охувну конкурсу Буйнакск шагъарны маданият уьюню сиптечилиги булан арив оьтдо.

Гъайбулла ГЪАЙБУЛЛАЕВ,
Буйнакск шагъар.

Сыйлы савгъат берилди

Ишчи болсун, ёлбашчы болсун Ватанына, агълюсюне, касбусуна аминлигине, гъар биревню адамлыгъына, ону чалышывуну натижаларына гёре къыймат беребиз. Яшавгъа янашывун, загъмат чалышывун шу къайдада къыйматласакъ Къаягент райондагъы «Къаягент» деген ихтиярлары дазулангъан (ОО) предпрятиени директору Магъамматшакир Алибековну яшав ёлу уьстдеги талаплагъа толу гелише.

Ол Къаягент юртда Нажмутдинни ва Айханумну уллу, татывлу ва ишге берилген агълюсюнде тувгъан. Яш вакътисинден тутуп юрт хозяйствону суйген. Школа охувларын тамамлап орта хас билим берген ожакъгъа тюше, ону битдирген сонг оьр охув ожакъда охуй.

1984-нчу йылда яш касбучу «Къаягент» деген юзюмчулюк совхозда загъмат яшавун башлай. Ону мунда ишлейгени 40 йыл битди, ардагъы 13 йылы ол директорну къуллугъунда.

Бугюн Магъамматшакир районда, савлай Дагъыстанда лап уллу юрт хозяйство предпрятиени ёлбашчысы. Хозяиствону юзюмчулюк, авлакъчылыкъ ва оьзге тармакъларда етишген натижалары яхшы белгили. «Дагъыстанны промышленностуну ат къазангъан къуллукъчусу» деген сыйлы ат, Россияны юрт хозяйство министрине баракала кагъызы ону къайратлы загъматына берилген тийишли къыйматлар.

Гъали-гъалилерде Магъамматшакир Алибековгъа «Россияны агрокомплексини гьюрметли къуллукъчусу» деген савгъат да берилди. Юрт хозяйство тармакъны оьр савгъаты гъисаплангъан Белгини «Къаягент» деген ООО-ну генеральный директоруна Дагъыстанны Гьукуматыны Председателини заместители Нариман Абдулмуталибов тапшургъан ва кёп исси сёзлер айтгъан.

Магъамматрасул ИБРАГЪИМОВ,
Къаягент район

Яшёрюмлени ишге къуршавну гъайы этиле

Къоркъмаскъала юртдагъы маданият уьюню бинасында «Имканлыкъланы заманы» деген ишге алывну Бютюнроссия ярмакюсю ачылды. Оьрдеги класларда охуйгъан охувчуланы ва яшёрюмлени муниципалитетде ишлейген ООО «Салаватстекло Каспий» ва АО «Керамогранит Дагестан» деген жамиятланы вакиллери оьзлени вакансиялары булан таныш этди. «Хумторкъали район администрациясы адамланы ишге къуршав центры булан бирче оьрдеги класларда охуйгъан яшланы языкъ каникулланы вакътисинде толу ишге – загъматгъа къуршавну программасын къургъанбыз, – дей адамланы ишге къуршав центры директору Пержив Адилова.

Хас асгер гъаракатыны ортакъчыларыны агълюлерине айрыча тергев берилежек. Хумторкъали районда ишлейген «Аналаны гючу» деген региона жамият бёлюгю де район администрация ва оьзге къурумлар булан бирге ишлей. Маданиятны ва яшёрюмлени политикасыны управлениеси яшёрюмлени загъматда тарбиялавгъа айрыча тергев

бере. Хумторкъали центральный район больница да, ООО «Рельеф» ва «Исправительная колония №7 УФСИН по РД» къурумлар да оьзлерде бар иш ерлерин ярмаркагъа гелгенлеге таклиф этди.

Жават ЗАКАВОВ .
СУРАТДА: ярмакюню ортакъчылары.

Дагъыстан адабиятны тамазасы

(Аткъайны 115 йыллыкъ юбилей жыйынындан)

Оьтген жума апрель айны 16-сында, Магъачкъаладагы Милли китапханада Дагъыстанны халкъ шаири Аткъай Гъажаматов тувгъанлы 115 йыл битегенликке байлавлу жыйын оьтгерилди. Мунда шаирлер, язвчулар, къумукъ интеллигенцияны вакиллери, районлардан, юртлардан гелип муаллимлер, охувчулар ортакъчылыкъ этди. Жыйынны ача туруп, Дагъыстанны язвчуларыны къумукъ секциясыны ёлбашчысы, Дагъыстанны халкъ шаири Багъавутдин Гъажиев сёйледи.

– Адамны яшаву, оьмюрю дюнья оьлчевюнде алгъанда бир гиччи, къысгъа мезгил. Шо къысгъа оьмюрю ичинде оьзю халкъ танырдай даражалы ишлер этме бек къыйын. ДР-ни халкъ шаири Аткъай Гъакимович шолай ишлер этме бажарды, оьзюю атын савлай Дагъыстангъа ва ондан тышгъа да белгили этди. Шаир, прозаик, таржумачы, драматург гъисапда кеп къужурлу асарлар яратды. Расул Гъамзатов да айтгъанлай, Дагъыстанны адабиятыны тамазасы болуп токътады. Ол 1910-нчу йыл тувуп, йигирманчы асруну ахырына дюньядан гечдю, савлай асру бою яшап кеп агъвалатланы гёрюп, яшав сынав топлап, шо сынавун яш наслугъа да уйрете гетди. Ону аты не Дагъыстанда, не Москвада ва башгъа регионларда унутулмагъан. Гетген йыл мен Татарстанда, тюрк халкъланы уллу жыйынында болдум, онда иштагълы кюйде ону атын эсгердилер. Ол дагъыстанны язвчуларыны биринчи съездини ортакъчысы, дюньягъа аты белгили адамланы таныгъан, олар булан байлавлукъ юртген. Самуил Маршак ону «Акъ гёгюрчюн» деген асарын орус тилге гечюрген, Арсений Тарковский буса «Сотав булан Рашия» деген поэмасын гечюрген. Къумукъ театры репертуарында гъалиге ерли ону пьесалары сагънагъа салына. Ону юбилейин узатма тарыкъ. Ата юртунда, поэзияны театрында, школаларда оьтгерме герек. Аткъайгъа шолай абур тийишли.

Дагъыстанны язвчуларыны правлениесини председатели, Дагъыстанны халкъ шаири **Марина Агъматовгъа** сёз бериле.

– Язвчуну, шаирни юбилейи оьтгериле буса, бизин учун байрам. Мен Аткъай Гъакимовични савунда яхшы таныдым, ону яратывчулугъу булан да танышман, къурдаш аралыкъларыбыз да бар эди. Багъавутдин Анварович тюз айтды. Аткъай, гертилейде, Дагъыстан адабиятны тамазасы эди. Не сорав булан барсанг да, оьзюню

булан лакъыр этип, ихтияр да алып гелди. Олай нече гезиклер болгъан. Гъали шолай адамларыбыз аз бола бара. Мен Аткъайны яшлар учун язгъан шиърларын орусча чыгъагъан «Къарчыгъа» деген журналда таржума этип даим бермен. Озокъда, мунда

дактору **Гебек Къонакбиевни** Россияны Игити Абдулгъаким Исмаиловну гъакъында язгъан пьесасы Уллу Уьстюнлюкню гюнюне Къумукъ театры сагънасында салма гъазирлене.

– Аткъай агъавубузну гъакъында кеп заман ха-

быз да Аткъайны чомучундан чыкъгъанбыз» деп. Ону уьюнде болмагъан, бисмилла этмеген язвчубуз ёкъ деп эсиме геле. Биз огъар багъышлап бир аз алда бир сагъифа бердик, адабият бёлюк шо ишни юрте. Энниден сонг да уллу пагъмубузгъа, Аткъай агъавубузгъа тергев болажакъ.

Шаир, ДР-ни маданиятыны ат къазангъан къуллукъчусу **Рукъият Устарханова** да Аткъай атасыны къурдашы болгъанны, Эрпелиге кеп керенлер гелгенни, школада ёлугъувлар оьтгергенни гъакъында, оьзюню шиърларын огъар охугъанны, университетте гелип этген ёлугъувларыны гъакъында исси кюйде хабарлады. Ону «Акъ гёгюрчюн» уьч тилге гечюрюп сагъналаддыргъанын, Аткъай шогъар бек сюнгенин эсгерди. Белгили режиссёр **Ислам Казиев** Аткъай булан болгъан къужурлу ёлугъувларыны гъакъында хабарлап, жыйылгъанланы харс урувларын къазанды.

Аткъайны ювукъ къардашы, язвчу ва шаир **Багъавутдин Гъажаматов** оьзюню сёйлеюнде Аткъайны юбилейине байлавлу Къыргъыстандан, Башкъырстандан, Москвадан, Жалалутдин Къоркъмасовну торуну Анатолий Къоркъмасовдан, юрт хозяйство академияны ректору З. Жанболатовдан, Къызылюрт районну башчысы Р. Татархановдан, Къабарты-Балкъариядан ва оьзге ерлерден гелген къутлавланы, телеграммаланы охууду ва жыйылгъанлагъа баракала билдирди.

Профессор **Разият Абдуллаева** Аткъайны яратывчулугъуны гъакъында хабарлады. Хасавюрт, Къызылюрт районну вакиллери чыгъып сёйледи. Гъар тюрлю юртлардан гелген охувчу яшлар Аткъайны шиърларын охууду. Аткъай Лев Толстой яшагъан «Ясная полянагъа» баргъанда язгъан шиърусуну гъакъында илму иш язгъан филология илмуланы кандидаты **Альфия Гъажаматова** экранда гиччирек документли фильм гёрсетди. Шаир Адил Бийтемиров Аткъайны «Тил билдирген тырнавуч» деген асарына гёре язгъан шиърусун охууду.

Яраш БИЙДУЛЛАЕВ.

СУРАТДА: жыйындан гёрюнюш.

ишин къюп, кемеке этме белсене эди. Сиз билесиз, Москвада язвчуланы гезиксиз съезди оьтгерилди. Шонда янгы ёлбашчы да сайланды, Владимир Мединский. Язвчулагъа, адабиятгъа бакъгъан якъда гъал яхшы янгъа багъып алышынма башлагъан. Гъали болгъанча язвчуланы союзларындан кеп зат ёкъ эди. Гъали янгыз Россияны язвчуларыны союзу пачалыкъ даражада ишлежек, къалгъан союзлагъа тергев берилмежек. СССР-ни язвчуларыны еслиги, алдагъы чыгъарып алынган биналары болсун, ял алыв базалары ва оьзге имаратлар болсун Россияны язвчуларыны союзуна бериле. Аткъай йимик уллу язвчулагъа бакъгъан якъда да янашыв алышынажакъ. Бизде, Дагъыстанда чы олай уллу шаирлерибизге даим де гъюрмет этилип гелген, оьзге регионларда йимик тергевсюз къалмагъан. Саламатлыкъны, рагъмулукъну гёрсетме сюе буса къ бизге Аткъайны атын айтып къойсакъ таманлыкъ эте. Оьзюнден саламат, оьзюнден рагъмулу адамны тапма къыйын. Ол кемеке этип арагъа чыкъгъан жагъил шаирлер ва язвчулар гъали гъюрметли атлар алгъан, савлай республикагъа белгили болгъан. Шейит-Ханым Алишеваны эсгерип къойсам да таманлыкъ этер. Ону Москвагъа, адабият институтгъа охума бакъдырагъанда, атасы ихтияр бермей деп токътады. Аткъай Гъакимович иш этип Таргъугъа барып, атасы

айтылгъан кюйде Аткъайны юбилейин оьзге ерлерде де узатма герек.

Филология илмуланы кандидаты **Агъарагъим Солтанмуратов:**

– Аткъай Гъакимовични гъакъында сёйлегенлер атив айтды. Ону 90 йыллыкъ юбилейи оьтгерилгени эсимде. Расул Гъамзатов шонда шулай сёзлер айтды. «Аткъай язвчуланы арасында биргине-бир менден къоркъмайгъан, оьзю тийишли, тюз гёрегенни айтагъан адам. Ол, гече сагъат эки-уьч буса да, телефон сёйлеп, саламлашма да саламлашмай, шо масъаланы сен тюз чечмейсен, мен шулай ойлашман деп айта», – деген эди. Мунда Марина Анатольевна да айтды, Аткъай агъавубуз аз да шиъру, хабар язма башлагъан адамны гёрсе, уллу иш сюене, олагъа кемеке этме алгъасай эди. Ол къол ялгъап, якълап адабиятны шагъра ёлуна тюшюп, халкъ шаир, халкъ язвчу деген сыйлы атланы алгъанлар къумукъ язвчуланы арасында кеплер бар. Ону адабиятны гъар къайсы тармагъындагъы гъаракаты айрыча тема. Булай ёлугъувларда терен харш салынып ясалгъан ону асарларыны гъакъында толу кюйде айтма бажарылмай. Ону яратывчулугъуна багъышлангъан жыйынларда айтма болажакъ.

Аткъайны юртлусу, яратывчулугъуна да къол ялгъагъан, гъали Дагъыстанны халкъ язвчусу деген сыйлы атны алгъан, «Ёлдаш» газетни баш ре-

барлама боламан. Бизде, Эндирейде ондан къайры язагъан, танывлу адам ёкъ эди. Сонг Бийсолтан Гъажимуратов ва мен де арагъа чыкъдым. Мени гъакъымда эшитгенде «ол, гелтиригиз шо яшны мени яныма» деп айтып йиберген. Уьюне бардым. Ону бир хасияты бар эди, къайда, оху чу деп, тынглай эди. Яш язвчуланы жыйынында да ортакъчылыкъ этген сонг шиърларымын онгарып бардым, охуудум бирин;

Къыш болду.
Къышда сен ёлугъуп,
Менде бир иш болду.
Яз болду.
Мен сени сюе деп,
Ананга арз болду.
Йй болду.
Сен мени сюе деп,
Юрегим бай болду.
Гюз болду.
Уллулар гъакълашып,
Арабыз тюз болду.

– Вагъ, айлар, кварталлар булан геле бу, не атив язгъансан деп кепленди. Яш адамлар язгъан шиър болсун, проза болсун ол сююнюп бола эди, гёнгюнгю алып, дагъы да язма ругъландыра эди. Сююнюп бола дейгеним, бу жыйын башлангъанча мен Ислам Казиевден баянлыкъ алдым. Ол ону гъакъында кеп тюрлю ёлугъувлары болгъанны айта туруп, Аткъай Гъакимович дагъы да кеп асарлар яратма болажакъ эди, ким кемеке излеп барса да, бары да ишлерин де ташлап, ону гъайын эте эди деп эсгерди. Бадрутдин айта бола эди. Биз бары-

Яш наслу тюз тарбиялансын учун

Гъар инсан дюньягъа бир ишни кютмеге геле деп айталар. Дюньяны байлыгына алданмай, оъзюню савунда ахыратыны гъайын этегенлер, илмуну уйренгенлер ажайып насипли адамлар.

Айрокъда, оъзю билгенин башгъалагъа да уйретеген, адамланы ярыкъландырыв ёлунда алгъа элтегенлени даражасы оър болагъаны гъакъ герти зат.

Оъзюнден кёплер илгъам алгъан, оъз яшавунда кёплеге ёл гёрсетип яшагъан, маслагъатчы болгъан Магъаммат-Мухтар Бабатов 1954 - нчю йылда Къарабудагъгент районну Паравул юртунда тувгъан. Ону атасы Осман арап илмуну билмеге бек гъасирет адам болгъан. Осман оъзюню уланы Магъаммат-Мухтарны да гиччиден юрегине рагъмулулукъну сингдирген ва ону исламдинни ёлунда тарбиялагъан.

Магъаммат-Мухтарны атасы Осман Кахулайда яшайгъан, ишлейген заманында сав болмайгъан аврувгъа тарып, шондан гечинген. Тек оъзюню савунда динни ёлундагъы ёлдашларына уланына илмуну уйретмекни васият этме унутмагъан. Магъаммат-Мухтар да атасыны васиятындан тайышмай, илмуну ёлунда атасындан да озуп, билimler алмагъа, халкъны разилигин къазанмагъа бажаргъан.

1989-нчу йылны май айындан тутуп, июль айы болгъанча Магъаммат-Мухтар Османович Бабатов Темиркъазыкъ Кавказдагъы бусурманланы дин ругъанилерини Муфтийи болуп чалыша. Ол миллетчилик ва башгъа тюрлю масъалаланы оъзюне хас сабур къайдада чечмеге бажаргъан. Сонггъу йылларда ол Таргъуда къадилик ишни юрютген. Магъаммат-Мухтарны халкъ арада уллу абуру болгъанлыгъын ону таныгъан адамлар лакъыр этегенде гъис этмейли

болмайсан. Яшавунда ол яшагъан Тёбен Къазаныш, Кахулай, Паравул юртларда ону атын уллу да, яш да буссагъатда да уллу гъюрмет булан эсгерелер. Гертиден де, ону насигъатлары кычырыкълы сёзлер булан уъркютюп туююл, маслагъатчы къайдада чалына.

Яшавуну артдагъы йылларында Магъаммат-Мухтар Кахулай межитни имамы болуп, халкъны бек уллу разилигин алмагъа болгъан. Къайда ишлесе де, ол оъзюню терен гъакъылы, билими булан танийгъанланы сюювюн къазанма бажаргъан.

Кахулай ва Таргъу юртларда имам болуп ишлейгенде ону насигъатларына тынгламагъа янгыз шо юртланы халкъы туююл, айланадагъы юртланы халкълары да юрюме башлай.

Оъзю Таргъуда имам болуп ишлейген заманында межитге гелегенлени санаву артып, межитни генгешдирмек деген масъала тува. Ону ёлун тутгъанлар бирлешип, межитни экинчи къабатын къуралар. Бу агъвалат да адамлар ону насигъатларына, ваъзаларына тынглама кёп сююп юрюгенине шагъатлыкъ эте.

Магъаммат-Мухтар ва ону агълю ёлдашы Валиханум Бабатовлар 5 уланы ва 4 кызыны оъздюрюп тарбиялагъанлар. Олар да атасына ошагъан, бир ймик рагъмулулукъну ёлун тутгъан адамлар.

Магъаммат-Мухтар Османович Бабатов 2015-нчи йылда гечинген ва эсги

Агъачавулну топурагъына гёмюлген.

Ол гечинип, арадан 9-10 йыллар гетсе де, Магъаммат-Мухтарны таныгъанлар, ондан дарс алмагъа насип болгъанлар, ону насигъатларына, ваъзаларына тынглагъанлар ону ярыкъ эсделигин бир де унутмай.

Энниден сонг да Магъаммат-Мухтар Бабатовну эсделигин яш наслулар да унутмасын, олар да билсин учун, шолай да, ана тилине бакъгъан сюювню артдырмакъ, яшланы арасында гъюнерли, пагъмулуларын арагъа чыгъармакъ, яшланы кылыкъ, ругъ якъдан тарбияламакъ муратларда, Къарабудагъгент районда гетген жума ону яратывчулугъун уйренивню ярышлары оьтгерилди.

Пагъмулу адамны гъар-бир затгъа гъюнери болагъаны ачыкъ. Айтагъаным, Магъаммат-Мухтар оъзю савунда намазны, оразаны, къуръанны, ата-анагъа, ислам-динге бакъгъан сюювню гъакъында кёп шиърулар яратгъан. Яшланы арасында шо шиъруланы чебер охувуну ярышлары болагъаны бу экинчи гезик. Яшлар бу ярышлагъа кёп сююп къуршалалар, уллу-уллу шиъруланы бир де тирелмей гёнгюнден айталар. Бу йыл эсгерилген ярышлагъа 250-ден де къолай охувчу яш къуршалды. Гелеген йыл бу ярышланы республиканы оьлче-

вюнде оьтгермеге гёз алгъа тутулгъан.

Магъаммат-Мухтарны эсделигин уьнемлешдирмек учун арагъа чыгъарып, ону оьтгеривню бойнуну алып айланагъан Манасгент юртдагъы уллу мадрасаны башын тутгъан ёлбашчысы Исрафил Гъажиев бу ярышлар оьр даражада оьтсюн учун кёп къаст этип айланды. Гъатта, ярышны натижаларына гёре яшланы ва оланы ата-аналарыны, муаллимлерини арасында сёз болмасын учун жюрини де хоншудагъы къумукъ райондан чакъыргъан эди.

Ярышлагъа гъазирленгенде Исрафил гъажиев бу бир болуп, Къарабудагъгент районну билим берив Управлениесини кчулукъчусу Осман Ражабов да ян салып ятмай дегенлей иш гёрдю.

Булай оьр даражада оьтгерилген ярыш аз-маз харжлар булан амалгъа гелмейгени ачыкъ. Шо янындан Магъаммат-Мухтарны уланы Бургъан ярышны оьтгеривге аслам кюшум этген. Солтан-Мутну фонду ва межит мактапланы ассоциациясы бу пайдалы ишге лайыкъ-

лы кюшумун этдилер.

Ярышларда ортакъчылыкъ этген бары да яшлагъа ва оланы муаллимлерине тергев этилмей къалмады, ярышны финалына чыкъма болмагъан яшлагъа да сертификатлар берилди. Финалгъа чыкъгъан 32 де охувчугъа ва оланы муаллимлерине тишишли даражада дипломлар булан бирче савгъатлар да тапшурулду. Алдынлы ерлени алгъан охувчулар: уланлар ва кызылар айрыча савгъатланды. Олагъа дипломлар ва бокъчалагъа салынып акъча савгъатлар берилди.

Оьрде де эсгерилген ймик, гелеген ярышны республика оьлчевюнде оьтгермеге гёз алгъа тутулгъан.

Конкурсну оьтгергенде эсгерилген таклифлени де гёз алдан гечире туруп, къурум комитетни гелеген йыл бу ярышны дагъы да яхшы этип оьтгермеге хыялы бар. Аллагъ барыбызны да муратларыбызгъа етишдирсин.

Барият НУРУТДИНОВА.

СУРАТДА: Магъаммат-Мухтар Бабатов.

Гъаж кылывну масъалалары

Белгили экени ймик, бугюнлерде бу йылгъы гъаж кылывгъа гъазирлик юрюле. Алдагъы гюнлерде, ачыкълашдырып айтгъанда, апрель айны 21-нде, «Мавра-Тур» деген компанияда шо агъамиятлы гъаракатны къурумлу оьтгеривге байлавлу жыйын оьтгерилген.

Бу йыл гъаж кылагъанланы гюплерини ёлбашчылары ортакъчылыкъ этген шо жыйынны эсгерилген компанияны генеральный директору Шамил Магъамматов юрютген. Ол жыйылгъанлагъа гъаж кылагъанлар ерине етишген сонг оланы къонакъюлге ерлешдиривню, ашатывну шартларын ачыкъ этген. Гъаж кылагъанланы савлугъуну гъалын тергевге байлавлу имканлыкъланы да малим этген. Шону булан бирге, жыйынны ортакъчылары иштагъланагъан кёп тюрлю соравагъа жаваплар да къайтаргъан. Шо гъакъдагъы маълумат islamdag.ru деген хас сайтда ерлешдирилген.

Бизин мухбирибиз.

Рузнама. Май ай (Тюш намаз сагъат 12-ге кылына)

ГЮНЛЕР	ТАНГ	ЭКИННИ	МАРКАЧА	ЯССЫ
1	02.53	15.41	18.51	20.34
2	02.52	15.41	18.52	20.36
3	02.50	15.42	18.53	20.38
4	02.48	15.42	18.54	19.39
5	02.46	15.42	18.55	20.41
6	02.44	15.43	18.56	20.43
7	02.42	15.43	18.57	20.45
8	02.40	15.43	18.58	20.46
9	02.38	15.44	19.00	20.48
10	02.36	15.44	19.01	20.50
11	02.34	15.44	19.02	20.51
12	02.32	15.45	19.03	20.53
13	02.31	15.45	19.04	20.55
14	02.29	15.45	19.05	20.56
15	02.27	15.46	19.06	20.58
16	2:24	15:48	19:09	21:01

ГЮНЛЕР	ТАНГ	ЭКИННИ	МАРКАЧА	ЯССЫ
17	2:22	15:48	19:10	21:03
18	2:20	15:49	19:11	21:05
19	2:19	15:49	19:12	21:05
20	2:17	15:49	19:13	21:08
21	2:15	15:50	19:14	21:10
22	2:14	15:50	19:15	21:11
23	2:12	15:50	19:16	21:13
24	2:11	15:51	19:17	21:14
25	2:09	15:51	19:18	21:16
26	2:08	15:51	19:19	21:17
27	2:07	15:52	19:20	21:19
28	2:05	15:52	19:21	21:20
29	2:04	15:52	19:21	21:22
30	2:03	15:53	19:22	21:23
31	2:02	15:53	19:23	21:25

БУСУРМАНЛАНЫ ЛАП ЯХШЫ ИШИ – ВАКЪТИСИНДЕ КЫЛГЪАН НАМАЗЫ

№16 (164)

• ОХУВ ОЖАКЪЛАРДА

Яш артистлени таъсирли чыгышлары

Тахшагъарыбыз Магъачкъалада Уллу Уъстюнлюкню 80 йлыгына багъышланып «Сагъна оювлар» деген ат булан Дагъыстан Республиканы маданият министрлигини билим берив-методика центры гъазирлеген конкурс оьтгерилген.

Шонда Республиканы бары санавдагъы коллективлери орда шагъарларындан ва районларындан гелген яшланы кеп пагъмуларын гёрсетгенлер.

Асгер-патриот оюнну гъасиллери

Тёбен Жюнгютей юртдагъы Совет Союзну Игити Юсуп Акаевни аты кьоюлгъан орта школада «Зарница 2.0.» оюнланы Буйнакск район муниципал бёлюгю оьтгерилген. Эсгерилген оюнларда Буйнакск районну охув ожакъларындан гелген 20-дан артыкъ командалар ортакъчылыкъ этген. Олар асгер опуракъ гийип тизилип юривде, гъар тюрлю четимликлерден оьтювде, атышагъан савутну чечип жыйында, белгиге атышында, биринчи медицина кемегин болдурунда этме тюшеген ишлени сынап къарагъанлар.

Оьрде эсгерилип гетген гъаракатланы натижаларына гёре алдынлы ерлеге ес болгъан гиччи чагъындагъы охувчуланы арасында Халимбекавулдагъы башлапгъы билим береген ва Тёбенкъазанышдагъы кеп тармакълы лицейни охувчулары бар.

Орта чагъындагъы оьрюм яшланы арасында 1-нчи ерге Тёбенкъазанышдагъы кеп тармакълы лицейни, 2-нчи ерге Буглендеги орта школаны, 3-нчю ерге де Ишарты орта школаны командалары ес болгъан.

Эсли чагъындагъы охувчулардан 1-нчи ерге Тёбен Жюнгютей орта школаны командасы, 2-нчи ерге Оьркъазанышдагъы 1 номерли, 3-нчю ерге де Тёбенкъазанышдагъы 2 номерли школаны командалары лайыкълы болгъанлар.

Конкурс дослукъну, бир болуп уьчешивню, патриот ругъда тарбияланывну ва алдынлы болма талпынагъанлыкълны шартларында кзурумлу оьтгерилген.

Казим КАЗИМОВ.

СУРАТДА: оюндан гёрюнюш.

Буйнакск районда иш гёреген Янгы Къумукъ юртдагъы яшланы инчесаният школаны яш артистлери салгъан «Давну яшлары» деген сагъна гёрюнюшдеги оьтесиз таъсирли ва къужурлу оюну къаравчуланы ва жюрини членлерин тамашагъа кълдыргъан.

Конкурсну гъасиллерине гёре Янгы Къумукъдагъы район инчесаният школаны яш артистлери 2-нчи даражалы диплом булан савгъатлангъан. Яшланы Ватанны сюйдюрюп, патриот ругъда тарбиялайгъаны ва театр саниятны оьсьювоне этеген лайыкълы кшошуму учун муаллими Любовь Абуевгъа баракалла билдирилген.

Салимат ВАЛИЮЛЛАЕВА,
район китапхананы къллукъчусу.

СУРАТДА: конкурсдан гёрюнюш.

Игитлени уьлгюсю – яшлагъа оьктемлик

Бугюнлерде гъар къайсы охув ожакъда да Украина бойда юрюлеген хас асгер гъаракатгъа къуршалгъан уланлар гёрсетеген игитликге айрыча тергев бериле. Охувчулар булан оланы ёлугъувлары да бек таъсирли оьте.

Кахулай юртдагъы 55 номерли орта школада шолай ёлугъувланы бириси уьоне гелген Алавутдин Нюрасмагъамматов булан да оьтгерилген.

Ол охувчулар булангъы лакъырыны барышында буссагъатгъы вакътиде бизин асгерлеге миллетчилени дагъытмагъа таман чакы шартлар болдурулгъанын айрыча эсгерген. Ёлугъувда ортакъчылыкъ этген уланлагъа ва кызлагъа яхшы охумагъа, ата-анагъа, муаллимлеге тынглаву ва тарбиялы болуп, халкъ арада оьзлени эдепли тутмагъа чакыргъан. Гъар заманда да тувуп оьсген элин якъламагъа гъазир турма тюшегени гъакъда айтгъан. Оьз гезигинде охувчу яшлар да Ватанны якълавчусу Алавутдин Нюрасмагъамматовгъа къатты савлукъ, уьстюнлюк булан тезликде уьоне къайтмакълны ёрагъан.

Н. Б.

• ХАЛКЪ АБУЗ
ЯРАТЪВЧУЛУГЪУНДАН

Айтывлар ва аталар сёзлери

Къонакълы ожакъ – берекетли ожакъ.

Къонакъ булан балагъ гележек буса да, ону ал.

Къонакъ гелмейген гюн болмасын.

Къонакъ – атадан сыйлы.

Къонакъ гелсе, этим бар, намус тюшсе, бетим бар.

• ЧЕЧЕГЕН ЁММАКЪЛАР

Уьй ишлеме кълда бола,
Уьй битгенде, ёлда бола.

(тнлрл)

Бизин уьйде бир зат бар,
Гелген-гелген кълугъын тутта.

(идеблнлрл инкшл)

Гиччинева ит оьзю,
Юзюнде бир гёзю.

(тнлрл)

Къумукъланы сынавларындан

Авругъан гъайван оьзюню башын алгъа багъып созуп ята буса, не де якъ-якългъа бура буса тез арада о кълдайгъа къайтмажакъ. Эгер де, авруйгъан гъайван башын оьзюне багъып тартып ята буса, о ювукъ вакътиде сав болажагълны белгиси болуп токътай. Эгер де, гъайван ябыкъ гёттермени тюбюне гирип ятмагъа къаст эте буса, янгур ялмагъа, не де чакъ ел чыгъып алышынмагъа имканлы. Олар ачыкъ ерде ятып токътагъан буса, чакъ исси болажакълны белгисидир.

• СИЗ БИЛЕМИСИЗ?

Балаларын сют ичирип сакълайгъан гъайванланы (млекопитающие) къланы кълзыл тюсде бола буса, увакъ жанжаныварныки – сари, денгизде болагъан уллу жымыраны (омар) – гёк тюсде бола.

Юхлайгъанда дельфинлени башмайыны янгыз яртысы юхлай, кългъан яртысы буса эки якъдагъы гълны тергевде сакълай.

Лап уллу кальмарны гёзю баскетбол топну оьлчевюнде бола.

Бетни гъазирлеген
Насрулла БАЙБОЛАТОВ.

nasrulla@mail.ru

ЯНГЫ КИТАП

«УСТЬЮНЛЮКНЮ 80 ЙЫЛЛЫГЪЫНА 80 ВЕТЕРАНЫ ГЪАКЪЫНДА»

Шулай аты булангъы китап гъали-гъалилерде «Дагестан» деген издательствода басмадан чыкъды.

Дагъыстанны халкъ язывчусу Гебек Къонакбиев кеп йылланы узагъында дауну ортакъчыларыны гъакъында язып тургъан. Ону «Байракъ къакъгъан Абдулгъаким» ва Совет Союзну Игити Элмурза Жумагъуловну гъакъындагъы «Юлдузлу бийив» деген китапларына да яхшы багъа берилген. Автор бу, 19-нчу китабында, аслу гъалда Уллу Ватан давда ортакъчылыкъ этип, Устьюнлюкню гюнлерин ювукълашдыргъанланы гъакъында хабарлай. Шоланы арасында Советлер Союзну Игитлери ва Макътавлукъну орденлерини толу кавалерлери булан янаша, жанын да, къанын да къызгъанмай дав этгенлер ва Ватанны оър савгъатларына лайыкълы болгъанлар бар. Тек китапда автор Устьюнлюкню ярыкъ гюнлерин гёрме гъасирет къалгъанланы, бир де тюбек атмай оьлгенлени, есирликни къыйынлыкъларын гёрген офицерлени ва солдатланы къысметларыны гъакъында да язгъан. Автор оланы атларын бир де артгъа тебермей, биревюлей, игитлеге тенгледире.

Китапда янгыз бир районну яда бизин республикадагъыланы гъакъында язылмагъан, шонда охувчу Мычыгъыш ва Темиркъазыкъ Осетия-Алания Республикаларда яшайгъан, Уллу Ватан давда игитлик гёрсетген къумукъланы гъакъында да охума болажакъ.

Автор китабында тамаша маълуматланы гелтирген. Мисал этип айтсакъ, Къызыл Юлдуз орден 1930-нчу йылда токъташдырылгъан ва пачалыкъны аманлыгъын сакълавда, давда да, давдан сонгда да яхшы игитлик гёрсетген адамлагъа тапшурулуп тургъан. 1930-1991-нчи йылланы ичинде шо орден булан 3876740 адам савгъатлангъан. Уъч керен шо орден 1000 адамгъа, дёрт керен – 150, беш керен 15 ва алты керен 5 адамгъа берилген. Шо савгъат 4 керен берилген 150 адамны ичинде 3 къумукъ да бар: эндирейли Жамалдин Гъажиев, яхсайлы Абдурагъман Дайилов ва къарабудагъентли Гизбулла Гиравов.

Ленинни ордени булан 4 уланыбыз савгъатлангъан. Социалист Загъматны Игитлерини экевю – Ихлас Токаев ва Илмутдин Насрутдинов Уллу Ватан дауну ортакъчылары ва кеп санавдагъы орденлер булан савгъатлангъанлар.

«Устьюнлюкню 80 йыллыгына 80 ветераны гъакъында» деген китап 1941-1945-нчи йылларда бизин уланлар гёрсетген игитликни жанлы шагъаты болуп токътай.

Бизин мухбирибиз.

Эсгерилген китапны малим этив Магъачкъа-ладагъы Милли китапханада 24-нчу апрелде 14-00 сагъатда оьтгерилежек.

КЪУТЛАЙБЫЗ!

Язбашны ярыкъ гюнлерини бириси, апрель айны 21-нде, бизин иш ёлдашыбыз, пагъмулу язывчу ва журналист, Дагъыстан Республиканы маданиятыны ат къазангъан къуллукъчусу Яраш Агъавович Бийдуллаевге 75 йыл тамамланды. Яшавгъа къаравуна, йылларына ва къылыкъ-хасиятына гёре Яраш шо чагъындан хыйлы яш да, тавакелли де, талаплы да гёрюне. Яраш ёлдашыбызны, къалам къурдашыбызны оьзюн шолай тутуп, юрютуп болмакълыгъыны бизин учун да уллу уьлгю ва дарс болуп токътай.

Пагъмулу язывчу ва журналист Яраш Агъавовични гезикли юбилеи булан гъакъ юреклерибизден къутлай туруп, огъар, агълюсюне ва ювукъ адамларына «Ёлдашны» къуллукъчуларыны атындан узакъ оьмюр ва арты уьзюлмес яхшылыкълар ёрайбыз.

«Ёлдашны» къуллукъчулары.

Къужурлу ёлугъув

Янгыкъумукъ юртда ерлешген Буйнакск районну китапханасыны охувчулары ветеранланы район советини председатели Магъамматов Абдулла Абасович булан ёлугъув оьтгерген. Яш охувчулар Абдулланы гъеч бир китапда да язылмас ймик къужурлу далиллеге къорчюленген лакъырына тынышын алмагъан кюйде, къулакъасып тынглагъанлар.

Абдулла Магъамматов лы ёлугъувлар оьтгерип, нечесе он йылланы узагъында Уллу Ватан дауну ортакъчылары булан жан-архивлердеги саргъалгъан кагъызлар, документлер булан ювукъдан таныш

болуп, оланы тамаша къысметлары гъакъда маълуматлар жыйып-топлап тургъан адам. Буйнакск шагъардан ва райондан давгъа гетип белгисиз тас болгъанланы, жанларын къурбан этгенлени ва устьюнлюк алып къайтгъанланы гъакъында ол жыйып топлагъан кеп санавдагъы макъалалар, очерклер тутумлу этилип чыгъарылгъан бир нече китаплагъа гирген, район ва республика газетлени бетлеринде ер тапгъан.

Оьрде эсгерилген жанлы ва эсде къалар ёлугъувда районну юртларындагъы китапханаланы къуллукъчулары ва Капиркъумукъдагъы орта школаны муаллимлери де ортакъчылыкъ этгенлер.

Казим КЪАГЪРУМАН.

СУРАТДА: ёлугъув юролеген вакъти.

ХАЛКЪ АВУЗ ЯРАТЫВЧУЛУГЪУНДАН

«Эсделик мююзлер»

Бир ярлы сабанчыны эки арыкъ оьгюзю болгъан. Ярлы адам башгъа ишлени кеплюгюнден бу оьгюзлерине язда къышгъа таман чакъы бичен жыйып болмагъан. Къыш да бек узакъ болуп, язбашда да къарлар явуп, «яхшы буса тон скойретер, яман буса гён скойретер» дегенлей, муну оьгюзлери оьлюп, бир гюн гёнлерин скойремеге тыюшген.

Сонг бу оьгюзлерини мююзлерин алып, бир йипге тагъып, «эсделик мююзлер» деп гётермесине илип къойгъан. Оьлген

оьгюзлерини гёнлерин сатып, оьгюзлер этмек учун эки бузав алгъан.

Яз гелип исси болгъан, яй гирген, бичен чалагъан заман болгъан. Оьгюзлери оьлген бу адам «эсделик мююзлени» де белине тагъып, бичен чалагъан заманда, чалгъысын гъар селпген сайын мююзлер саллана, бир-бирине уруна ва жагъыр-жугъур деп аваз эте болгъан. Бу ярлы сабанчы да: «Эсимде бар, эсимде, эсимде бар эсимде!»-дей туруп чала болгъан.

Шо «эсделик мююзлени» оьзю оьлгенче шолай къоллап, бичен чалып тургъан.

Абдулгъаким ГЪАЖИЕВ.

ЕЛДАШ УЧРЕДИТЕЛЬ: АГЕНТСТВО ИНФОРМАЦИИ И ПЕЧАТИ РЕСПУБЛИКИ ДАГЕСТАН ИСПОЛНЯЮЩИЙ ОБЯЗАННОСТИ РУКОВОДИТЕЛЯ ГБУ РД «ЭТНОМЕДИАХОЛДИНГ «ДАГЕСТАН» А.А. ДЖАМАЛУТДИНОВ. ПРИЁМНАЯ: Тел./Факс - 66 00 25	Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Дагестан 21 мая 2019 года. Регистрационный номер ПИ №» ТУ05-00430. Позиция редакции может не совпадать с точкой зрения авторов, которые несут ответственность за достоверность и объективность представленных для публикации материалов. Рукописи не рецензируются и не возвращаются. При перепечатке материалов газеты ссылка на «ЕЛДАШ» обязательна.	Адрес редакции и издателя: 367018, Республика Дагестан, Махачкала, пр. Насрутдинова 1 а Адреса сайта: www.yoldash.ru, e-mail: yoldash@etnomediadag.ru (для офиц.переписки) Главный редактор Г.А. КОНАКБИЕВ 8 928 969 60 39 Заместитель гл. редактора К. Казимов. 8 928 238 18 86 Редактора отделов: К. Караев – отд. экономики и экологии 8 988-449-73-27 Karaev.51@mail.ru П. Хайбуллаева – отд. правовых проблем, семьи и здоровья bike-1970@mail.ru Н. Байбулатов – отд. молодежи, образования, религии и спорта 8 928-836-44-79 nasrulla_@mali.ru П. Бекеева – отд. общественной жизни 8 903-481-03-81 bekeeva.1980@mail.ru Корреспондент Я. Бийдуллаев – 8 960-419-02-73 iarash@bk.ru	Газета «Елдаш» отпечатана в типографии ООО «Феникс-пресс», Республика Дагестан, Шамильский р-он, с. Хебда, ул. Сураката Асиятилова, д. 1 По вопросам качества печати обращаться в типографию ООО Издательство «Феникс-пресс». Время подписания в печать - 18.30, фактическое - 20.00 Ответственный секретарь Н. АЛБАСХАНОВА e-mail: eldash1917@mail.ru подписной индекс на год: ПБ-429 Газета выходит 48 раз в году Тираж 2867 экз. Цена - свободная Заказ № _____